

GÖTEBORGS UNIVERSITET

”Jo mere vi er sammen”

- en komparativ studie av læreplaner for førskole/barnehage virksomhetene
i Norge og Sverige med elementer fra leken

Anne Line B. Woldmo

”Inriktning/specialisering/LAU370”

Handledare: Staffan Stukåt

Examinator: Sten Båth

Rapportnummer: HT 07-2611-016

Abstract

Examensarbeite inom lærarutbildningen

Tittel: Jo mer vi er sammen- - en komparativ studie av læreplaner for førskole/barnehage virksomhetene i Norge og Sverige med elementer fra leken

Författare: Anne Line B. Woldmo

Termin och år: Hösttermin 2007

Kursansvarig institusjon: (För LAU370: Sociologiska institusjonen)

Handledare: Staffan Stukåt

Examinator: Sten Båth

Rapportnummer: HT 07-2611-016

Nyckelord: førskole, barnehage, rammeplan, Lpfö-98, lek, kindergarten, Friedrich Fröbel, sosiokulturellt perspektiv, innläring og dokument analyse.

Sammanfattning:

Tittel på min oppgave er "Jo mere vi er sammen"- en komparativ studie av læreplaner for førskole/barnehage virksomhetene i Norge og Sverige med elementer fra leken. Jeg ønsket å undersøke disse virksomhetene fordi etter å ha medvirket i begge to, erfarte jeg at det er mye vi kan lære av hverandre. For å kunne gå videre med det, var en vitenskapelig undersøkelse av styredokumentenes innhold nødvendig. Nødvendig fordi det er de personalet bygger sin virksomhet på. Syftet med min etterforskning var dermed å jevnføre læreplanene i Norge og Sverige samtidig som jeg tar inn leken. Jeg valgte leken fordi jeg etter studier og praksis, har erfart at det er ved lek barna sysselsettes og det er den som er den største kunnskaps kilde. For å kunne begynne med min studie stilte jeg meg noen spørsmål som ble min problemstilling; 1)Hva er innholdet i den svenske læreplanen ut? 2)Hva er innholdet i den norske rammeplanen ut? 3)Hva har dagens virksomheter bygget sin grunn på? 4)Hvorfor er leken så viktig? Min komparative studie utførte jeg gjennom tekst analyse der jeg var oppmerksom på en sosiokulturelle teoretiske perspektivet og Friedrich Fröbel sine pedagogiske teorier. I tillegg gjennomførte jeg en " kvalitativ innholdsanalyse", som er en tekst analyse der ingenting regnes eller måles. Jeg gjorde en komparativ studie av de to for blant annet at man lettere kunne se hvordan man gjør det i andre land. Det er forskjeller, noe jeg har synliggjort noe man kan dra nytte av i egen virksomhet. Dette håper jeg at får en betydning for lærer yrket. Resultatet av min undersøkelse ble ikke overraskende at det finnes mange likheter i rammeplan og læreplan, men at de forskjellene som var er veldig utslagsgivende. Den største forskjellen ligger i hvordan den pedagogiske virksomheten er styrt. I Norge har man tydeligere rammer for hvordan man skal jobbe, men det I Sverige er angitt mål og streve mot, men ikke hvordan.

Innholdsfortegning

1. Innledning og bakgrunn.....	s.5
2. Syfte	s.8
2.1 Problemstilling.....	s.8
3. Historikk.....	s.9
3.1 En svensk førskole vokser fram.....	s.9
3.2 En norsk barnehage vokser fram.....	s.10
3.3 Sammenligning av to historier.....	s.11
4. Teorier	
4.1 Sosiokulturellt perspektiv	s.12
4.2 Friedrich Fröbel; Kindergarten	s.13
5. ”Nyere” forskning på området.....	s.15
5.1 Nyere forskning rundt styredokumentet.....	s.15
6. Framgangsmåte og metodevalg.....	s.17
6.1 Utvalg	s.17
6.2 Vitenskapelig tradisjon.....	s.17
6.3 Dokument analyse.....	s.18
6.31 Tekst analyse	s.18
6.32 Inneholds analyse	s.19
6.4 Begrensning.....	s.19
7. Litteraturgjennomgang/ Resultat	s.20
7.1 Rammeplan og Lpfö 98.....	s.20
7.2 Dokumentenes innhold	s.21
7.3 Mål og verdigrunn	s.22
7.4 Den demokratiske grunnen	s.23
7.5 Voksen rollen i virksomheten	s.23
7.6 Styredokumentenes syn på barnet	s.24
7.7 Miljøet i barnehage og førskole	s.24
7.8 Samarbeidet med hjemmet	s.25
7.9 Samfunnet og flere kultur.....	s.26
7.10 Tradisjoner og ledelse	s.26
7.11 Barnehagens sju fagområder	s.27
7.12 Planlegging og oppdrag	s.30
7.13 Styredokumentene om leken.....	s.31
7.14 Samarbeidet med andre virksomheter. Hva skjer etter førskole og barnehage?	s.31
8. Leken i virksomhetene	s.33
9. Diskusjon og sammenfatning.....	s.34
9.1 Virksomhetens oppdrag	s.34
9.2 Dokumentenes innhold	s.35
9.3 Avslutning	s.37

10. Referanse listes.38

1. Innledning og bakgrunn

”Leken gjennomsyrrer hele vår hverdag. Det er der vi legger fokus fra barna kommer om morgenen til de går hjem. Gjennom leken lærer barna ett samspill med hverandre. Sosial adferd læres gjennom lek”

Ann Kristin Woldmo, barnepleier Norge

Her begynner min oppgave, en liten bit av Norge, en liten bit av leken og for den observante leser en liten bit av meg. Det er nemlig min mor, som jobber i barnehagen i Norge, som kom med dette sitatet en sen torsdag kveld vi snakket på telefon. For en liten bakgrunn til det min mamma hadde å si, har jeg hentet ett sitat fra den norske rammeplanen; ”Samspill med andre mennesker er avgjørende for barns utvikling og læring”(Statens Utdanningsdepartement, 2006:12) Leken for meg er den viktigste arena for lærende og fostring av barn i barnehage og førskole, etter tre og ett halvt år på lærer skolen har det gått som en rød tråd. Og min mor som jobber i Norge holder tydeligvis med meg i dette, leken er veldig viktig uansett land, Norge eller Sverige. Da begynte tankene hos meg å komme; hva finnes det for flere likheter mellom Norge og Sverige. En komparativ studie av den virksomheten jeg vokste opp i (barnehagen) og den jeg kommer til å ha mitt daglige virke i (førskolen). I boken som fulgte med introduksjonen til dette kurset står det; ” Examensarbetet kan behandla skola och förskola som institutioner och arbetsplatser...Helst bör undersökningarna innehålla jämförelser mellan olika skolor eller förskolor”(Johansson & Svedner, 2006:15) Jeg valgte å gjennomføre mitt eksamensarbeide ikke bare i to ulike førskoler men i to ulike land.

Så hvorfor anser jeg at leken er så viktig i virksomhetene? Og hvorfor her jeg valgt å ta med elementer fra leken i min underrubrikk. Jo, dette er fordi jeg ønsket å bearbeide leken i min oppgave men av flere grunner valgte jeg å bearbeide kun noen elementer, som kommunikasjon i leken, leken som arena for innlæring og leken som kunnskapskilde. At leken er noe av det viktigste innenfor virksomhetene er jeg ikke alene om å hevde; For å sitere Unni Bleken forhenværende rektor ved barnevernsakademiet Oslo¹; ” Leken utvikler barnas tankevirksomhet. Gjennom leken får de kontakt med andre barn og begynner å lære samarbeidets vanskelige kunst. I leken gjengir barna hvordan de oppfatter veden rundt seg, eller hvordan de skulle ønske at den var, hva de er glade for og hva de er redde for. De undersøker og prøver å skaffe seg en oppfattning av tilværelsen for og forstå sammenhengen bedre. Å gi barna inspirasjon, god tid, plass og materiale for lek er en av barnehagens aller viktigste oppgaver”(Tømmerbakke, 1987:15) Som en følge av de dokumentene jeg har analysert for denne oppgaven, har jeg blitt mer overbevist om at leken er det viktigste i virksomhetene. Her har barna muligheten til å utvikle sin empati som er uhørt viktig i samværet med andre. De får bearbeidet inntrykk fra omverdenen og uttrykke sine følelser. Videre er dette en arena hvor de kan agere ut hva de kjenner og spesielt for barn uten språk er dette en arena for å uttrykke hvordan de har det.

Når det gjelder tittelen på min oppgave har jeg valgt å spille på en gammel, god norsk slager. En sang av ...; Jo, mere vi er sammen, jo sammen, jo sammen... Tanken er at vi lærer gjennom ett sosiokulturelt perspektiv. Vi er sammen og det er i samspillet med hverandre vi lærer spesielt i leken. Norges barneombud fra 1983 formulerer det slik; ” Barn trenger samvær med andre barn, for å lære de sosiale spille reglene mellom jevnbyrdige (Tømmerbakke, 1987:10) Men ikke nok med det, denne sangen finner man jo også på svensk. ”Jo mer man er tilsammans...” Dette gjorde meg nysgjerrig på om sangen er den samme på norsk og svensk. Spørsmål som kom opp var: er det samme innhold men

¹ Barnevernsakademiet i Oslo, opprettet 1935 som landets første utdannings institusjon for førskolelærere. Tilbud om treårig førskolelærerutdanning. Nå en del av høgskolen i Oslo

forskjellig tekst eller er det også ulikt innhold i de to sangene. Deretter spant jeg videre på denne tanken: det blir som med de to virksomhetene og læreplanene, er det noen forskjell på dem innholdsmessig eller er det bare forskjellig språk med samme innhold?

For å skille på virksomhetene i Norge og Sverige kommer jeg blant annet til å bruke ordet barnehage når jeg omtaler den norske virksomheten, og førskole når jeg omtaler den svenske virksomheten. Det er disse begrepene man bruker i de respektive landene, og jeg har valgt å holde meg til disse. Hvor de ulike begrepene kommer fra og hvordan de har utvikles kommer jeg til senere i min tekst.

Førskolens innhold er formulert i læreplaner og forskjellige statlige direktiv. Læreplanen i Sveriges før skoler er Lpfö-98 mens man i norske barnehager har en rammeplan (2006) å forholde seg til. Det jeg ønsker å finne ut er hvordan læreplanene ser ut og hva dette innholdet er? Etter å ha satt meg inn i begge styredokumentene satt jeg meg ned og skulle skrive en tekst som rommet begge to. Og her kommer det fakta som ikke er til å hoppe over: den norske rammeplanen er på 56 sider mens den svenske læreplanen Lpfö 98 er på 9 sider. Så hva er den store forskjellen her? Er den norske kvantitet og den svenske kvalitet. Med dette mener jeg at: er det flere bokstaver i den norske men ikke særlig mer mening? I og med dette må jeg innrømme at den norske rammeplanen har fått større plass i presentasjonen. Det er rett og slett slik at det var flere ord og tolke der. Men om flere ord spiller en større rolle det kommer jeg tilbake til. Felles for barnehager og før skoler er at aktørene består av pedagoger, barn og foreldre (eller andre pårørende).

I min oppgave kommer jeg flere ganger til å bruke begrepet læring i sammenheng med inn lærings prosess og de målene som er satt opp for hva barna skal lære seg. Ordet kan brukes i flere forbindelser og derfor finner jeg det viktig på noen måte å definere dette begrepet. Til dette tar jeg hjelp av Knud Illeris, som har gitt ut en egen bok kalt *Lärande* og Olga Dysthe og hennes bok; *Dialog, samspill och lärande* (2004). De skiller på fire definisjoner av ordet;” 1) resultatet av läroprocess, dvs. det som lärs, 2) de mentala läroprocesserna hos individen 3) yttre samspelsprocesser som är en förutsättning för de inre och 4) mer eller mindre synonymt med undervisning (Illeris, 2000:14–15) Alle disse definisjonene passer på begrepet, og etter min mening er det ett samspill av alle disse som skaper innlærings prosesser hos individet. Det er de mentale prosessene som medfører at noe læres. Samtidig som miljøet er viktig, de ytre samspill, for individets indre prosesser. For at læring skal kunne skje er det viktig at alle faktorene er med mener jeg.

Innläring er omtalt i felre samenheng, også i Ann Granberg sin *Förskolebok*; ” Barn lär och utvecklas hela tiden. Innläring och utveckling går hand i hand. Barn gör som vuxna gör, inte som de säger åt de att göra. Inläring sker med hjälp av kroppen, barn måste gripa för att begripa. Barn uttrycker sig och reagerer med kroppsrörelser” (s.14). Hvordan de oppfatter sine egne og andres rørelser er nøye beskrevet i de to læreplanene.

Bakgrunnen for denne oppgaven kommer fra eget interesse. Jeg er oppvokst med den norske barnehagen og har under den siste tiden vært virksom i den både som ansatt og under min slutt praksis ved lærer programmet. Den svenske førskole kjenner jeg delvis gjennom mine studier, praksis perioder og til slutt som vikarier i førskolen. Jeg kunne da se store forskjeller i hvordan man jobbet i Norge og Sverige og begynte og undre hva disse forskjellene kom av? For å finne ut dette bestemte jeg meg for å skrive en oppgave hvor jeg analyserer de styredokumentene begge har å forholde seg til. Spørsmål jeg stilte meg var. Hva har det pedagogiske personalet å forholde seg til? Hva er innholdet i rammeplanen respektive læreplanen i Sverige? Hva man kan lære av andre har alltid vært en interesse for meg. Jeg anser at man gjennom å studere andre land både kan bli mer

bevisst på sin egen virksomhet å utvikles videre. Siden jeg alene har observert den norske barnehagen og har erfaringer fra den valgte jeg å skrive denne oppgaven alene.

Tilslutt kommer jeg til en praktisk detalj som jeg håper kommer til å underlette for lesningen av min undersøkelse. Jeg har under min dokument analyse kommet fra til likheter og ulikheter når jeg selv leste de to. Disse har jeg prøvd å fraheve i selve litteraturgjennomgangen, som er ett resultat av min undersøkelse, men i alle tilfeller kjente jeg ikke det var nødvendig. Da talte teksten for seg selv uten at jeg behøvde å påpeke det. I tillegg har jeg trukket fram noen av de mest vesentlige punktene og de jeg anså var viktige på grunnlaget av min tolkning under rubrikken diskusjon og sammenfatning.

2. Syftet

Syftet med min oppgave er å jevnføre læreplanene i Norge og Sverige, samtidig som jeg behandler leken og dens rolle i virksomhetene. En komparativ studie for å synliggjøre forskjeller og likheter i de ulike land.

2.1 Problemstilling

- Hva er innholdet i den svenske læreplanen ut?
- Hva er innholdet i den norske rammeplanen ut?
- Hva har dagens virksomheter bygget sin grunn på?
- Hvorfor er leken så viktig?

3. Historikk

For å forstå dagens styre dokumentene er det viktig at man kjenner til historien. Selv om samfunnet går gjennom paradigme skifter får man aldri glemme historien. Det er gir også delvis svaret på min problemstilling; Hva har dagens virksomhet bygget sin grunn på?

3.1 En svensk førskole vokser fram

Førskolen er en kompleks virksomhet hvor forskjellige interesser, erfaringer, personligheter og ideer møtes og forhandles. Det som gjør førskolens oppdrag så viktig er at så mange barn i dagens samfunn er en del av dens virksomhet, og daglig kommer tusentalls foreldre til den (Markström, 2007:9). I 2005 kan man vise til statistikk som viser at 77 % av alle barn i alderen ett til fem år gikk i førskolen (Skolverket, 2006).

Hvordan man ser på barnet i samfunnet har forandret seg over tid og disse forandringene kan man finne i statlige utredninger og forskjellige dokumenter om førskolen. Disse har bidratt med flere argumenter som har ledd fram til standpunktet at førskolen bør ha plass for flere og flere barn. Men selv om oppfatningen av barn i samfunnet har forandret seg har syftet med førskolen vært det samme i flere år.

I løpet av de siste 30 årene har de skjedd en drastisk forandring i hvordan barndommen ser ut, dette er blant annet en konsekvens av at majoriteten av svenske barn i dag oppholder seg i førskolen hele, eller deler av dagen. Førskolen er i dag gratis for alle barn over fire år og en del av skolen og en livslang lærings prosess. Førskolen er frivillig fra familiens side og ikke obligatorisk slik som skolen er. Siden de fleste barn oppholder seg i førskolen store deler av sin barndom, er det viktig å vite hva denne virksomheten inneholder.

Det vi i dag ser som førskolen har sine røtter i to typer av virksomheter; barnkrubbor og barnträdgårdar. Navnet førskole ble introdusert først på 1940-tallet (Hatje, 1999). Barnkrubbor var basert på sosiale tiltak hvor fattige mødre kunne ha sine barn hele dagen. I Norge fantes også tilsvarende barnekrybber. Frelsesarmeens slum søstere i Oslo så behovet for omsorg av barna i områder med store sosiale problemer. Disse problemene var: sykdom, alkoholisme, enker, enslige mødre og forlatte kvinner. Arbeidsledighet var også ett stort problem.

Barnträdgårdar på den andre siden var inspirert av Friedrich Fröbel og tysk 1800-talls pedagogikk. Denne virksomheten var en reaksjon på blant annet asylene som var den vanlige virksomheten i Norge. Barneträdgårdene hadde både sosiale og pedagogiske oppgaver.

Førskolen vakte stor debatt i Sverige under hele 1900-tallet og en av aktørene var Alva Myrdal. På slutten av 1900-tallet, nærmere bestemt på 70 og 80-tallet, gikk debatten ut på i hvilken alder barna skulle begynne i førskolen. Myrdal var et språk rør for det som omtales som en "kollektivfostran" (Myrdal, 1935). Myrdal gikk i baugen for samfunnets overtak av barnas skjøtsel. Bakgrunnen for dagens førskole er den sterke sosiale, økonomiske og kulturelle forandring som Sverige var i på slutten av 1800- og begynnelsen av 1900- tallet. Spesielle barneinstitusjoner i byene ble opprettet hvor innflyttingen var enorm på grunn av industrialiseringen.

Hvordan samfunnet ser på barnet har forandret seg mye de siste 30-årene. Men felles for alle tids perioder, er at det er basert på fostring som bygger på vitenskapelig teorier. På slutten av 70- tallet

ble barnet sett på som ett verktøy for å forandre samfunnet, mens man på 80 tallet anså at barna måtte sosialiseres inn i samfunnet med dets normer og verdier. På 90-tallet derimot så man barna som kompetente medborgere som ka ta sine egne avgjørelser og i demokratiets ånd tenke på det beste for fellesskapet (Lpfö 98)

Førskolens miljø og utforming er viktig for barnas lek og utfoldelse. Miljøet er satt sammen av ett antall forskjellige plasser og dette har innvirkning på leken som foregår. "Plasser har både en fysisk, symbolisk och känslomässig betydelse för människor"(Markström 2007:50) Plassene har forskjellige funksjoner og de brukes dermed f på forskjellige måter. Enkelte plasser, som leke rom, kan inspirere mer til lek med andre barn enn for eksempel tege rom hvor barna jobber mer individuelt. Førskolen er en fysisk virksomhet men skapes også sosialt av sine deltagere, barna (Hallden, 2007)

3.2 En norsk barnehage vokser fram

Den norske barnehagen bygger på 170 år med faglige tradisjoner i virksomheten. For at vi lettere skal forstå dagens virksomhet er det viktig at vi kjenner til denne tradisjonen og dessuten historien bak dagens barnehager. Denne tradisjon stammer fra sosiale og pedagogiske bevegelser i Europa fra det forrige århundre. I likhet med den svenske førskolen har barnehagen to forskjellige røtter og den fulgte to ulike spor fra starten.

Det ene sporet var asylet, som nevnt i teksten om førskolens framvekst, og den 8.november 1837 ble det første asylet åpnet i Trondheim, Norge. Dette fikk navnet *Byens Asyl*. Asylet var inspirert av de engelske versjonene og hadde heller ikke så mye til felles med dagens virksomhet. Men dagens barnehager bygger allikevel på disse tanker så historisk sett er det viktig å ha det med. På asylene var tilsyn og primær omsorg det viktigste, mens læring var noe man kunne fylle tiden med. Den norske barnehagen i dag er preget av, og har tatt vare på, tradisjon med både opplæring og omsorg. Å skape trygge barn, i forhold i forhold til andre barn og voksne er en viktig del i dette (Tømmerbakke, 1987)

Det andre sporet var Friedrich Fröbel sin *Kindergarten*. Den frøbelske barnehagen var ett rent pedagogisk tilbud. Fröbel mente at småbarnsinstitusjoner i det hele tatt ikke skulle ha tilknytning til den sosiale omsorg, men være ett første ledd i en organisert folkeutdanning. Fröbel la avgjørende vekt på barns lek og egen aktivitet som veien til å lære i førskolealderen (Bleken, 1987)

Asylene tok etter hvert navnet daghjem og fulgte en sosial linje mens barnehagene fulgte en pedagogisk linje. I dag har man slått sammen disse sporene og kalt den barnehage, de er forente gjennom barnehage loven som kom i 1975 og rammeplanen fra 2006. I barnehagen loven er; " barnehagen definert som en pedagogisk virksomhet som både skal sikre barn nødvendig omsorg og stimulere dem til videre utvikling"(Bleken, 1987:13)

Barnehage som betegnelse på det man før hadde omtalt som daginstitusjoner kom i 1972. Og barnehagen ble for første gang regulert med egen lov i 1975 da *Barnehageloven* kom ut. Her ble barnehagens drift kommunens oppgave, og det ble i tillegg slått fast at styrer og avdelingsleder måtte ha førskolelærer utdanning. Denne barnehage loven gikk gjennom en forandring i 1983, hvor en av de største forandringene var a barnehagen nå skulle drives på kristne grunnverdier. Ett annet viktig punkt var at nå måtte barnehager godkjennes av stat og kommune.

3.3 Sammenligning av to historier

Felles for de to virksomhetene er at man i begge lander har sett ett stadig større behov for en pedagogisk virksomhet, flere plasser i barnehagen har vært ett stadig tema i norske valg kamper hvor man på de seneste år jobber mot en full barnehage dekning.

4. Teorier

Det er klart at det teoretiske perspektivet man har som grunn får pedagogiske konsekvenser (Dysthe, 2004). Grunnen til at jeg har valgt å løfte fram disse to teoriene er fordi jeg hadde disse som bakgrunn for min tekst- og innholds analyse eller litteratur forskning om man vil. Etter min forundersøkelse rundt mitt utvalg: de to læreplanene, fant jeg at den sosiokulturelle teorien og Fröbel sitt perspektiv var sentrale. Hvilke teorier jeg legger til grunner relevant for det jeg kommer til å finne i min undersøkelse men det er også relevant for hvilke mål og hvor man legger fokuset i styredokumentene.

4.1 Sosiokulturelt perspektiv

Ett sosiokulturelt perspektiv har vært den viktigste inspirasjons kilde for en pedagogisk tankegang under det siste tiåret/decenniet. Det er derfor umulig å studere de nyere styredokumentene (Rammeplanen og Lpfö 98) uten å ha Vygotskij sine tanker i bakhodet (Dysthe, 2004:13–14). Selv valgte jeg å analysere styredokumentene ut fra ett sosiokulturelt perspektiv når jeg gjorde min tekst analyse, dette i tillegg til Fröbel sin pedagogiske tankegang gav meg ett grunnlag for en komparativ studie av de to. Siden perspektivet er det sentrale innen inn lærings virksomheter og Vygotskij er den sentrale personen, er dette noe jeg måtte basere min forskning på.

Den russiske psykologen og pedagogen Lev Vygotskij er den er den sentrale figuren bak det sosiokulturelle tenkende og han bygger sine teorier på en grunnleggende oppfattning at det er den sosiale gruppen, det fellesskapet som hvert barn er en del av som er grunn utgangspunktet for lærende(Dysthe, 2004:4). På få steder er dette sosiale samspillet så tydelig som i barnehagen/førskolen og da spesielt i leken. Barna har en indre- og ytre inn lærings prosess, og det er klart at det som skjer på det indre plan, hos individet, påvirker det ytre plan, altså gruppen.

Et sosiokulturellt perspektiv kommer fra ordet ”social” som Dysthe definerer på dette måten”...betyder ”social” att ha relationer och att vara i interaksjoner med andra människor”(Dysthe 2 004:9). Fra ett sosiokulturelt perspektiv er språk og kommunikasjon det viktigste. Og selv om ikke alle barn i førskolen og barnehagen har språk kommuniserer de i aller høyeste grad med sitt kroppsspråk. Men de aller fleste innen småbarns virksomhet har faktisk sitt eget språk. Det er gjennom denne kommunikasjon med personalet og andre barn pedagogen kan betrakte individets mentale innlærings prosess (s.11). Det viktige anser Vygotskij er at man har en dialog med barna, denne dialogen kan, men behøver ikke være verbal. Linell anslutter seg til denne definisjonen av dialog: ” en språklig eller på annat sätt symbolbaserad interaktion mellan individer som är närvarande samtidig (Linell, 1996:12) Denne dialogen er like viktig blant de yngste barna, som den er lengre oppe i skole verden hos eldre barns og elever/studenter. Det er her grunne for enn langt liv med innlæring legges. Man jobber mot att barna skal kunne bruke språket for å forstå hverandre.

I tillegg til Vygotskij må man også nevne landsmannen Mikhail Bakhtin, som var litteraturteoretiker, språkfilosof og kulturteoretiker(Dysthe, 2004). Bakhtin har man ansett, var en fordypning av Vygotskij sine teorier, men han fokuserte mest på språket i inn lærings prosess. Vygotskij på sin side var mest opptatt av samspillet mellom individene og det er også dette som er viktig i læreplanene.

To andre aktører innenfor det sosiokulturelle tenkende er amerikanerne John Dewey og Georg Herbert Mead. Grunnen til at jeg velger å ta med disse er fordi de er viktig for min forskning.

Kjernen i Mead sine teorier om sosial innlæring er nemlig ”att kunne se ur andras perspektiv”(s.16) Ettersom alle individer oppfatter en situasjon forskjellig er det så viktig at vi kan lære barna se situasjonen fra andres synspunkter. For å skape en forståelse for andre er det også viktig at man har en dialog. I tillegg til dialogen er også Mead interessert av ”gester” både det han kaller pantomimiske, nonverbale og verbale. På denne måten utvider Mead kommunikasjon til det ikke-verbale som forekommer på førskolen og i barnehager(Dysthe, 2004). Både Mead, Dewey og Vygotskij var veldig interesserte av leken, de har alle tre skrevet om hvordan leken på en positiv måte påvirker barnas innlæringsprosess.

Ett annet viktig begrep i det sosiokulturelle perspektivet er ”Den nærmeste utveklingszonen”. Den karakteriseres som zonen for barnets fortsatte utvikling, og ligger ifølge Dysthe sin bok i omsorgspersonen og lærerens oppfattning av barnet. Personalet på småbarnsvirksomheter er i høyeste grad en omsorgs person i barnets liv, og har i tråd med Dysthe sitt resonnement ansvaret for barnets utviklings muligheter og prosess. Hvordan barnet har mulighet til og på beste mulige måte kunne nå målene i styredokumentene. Det er viktig å kjenne til barnets utviklingszone for å kunne veilede det på beste mulige måte.

Lærende er sentralt i den sosiokulturelle teorien og dermed vil jeg avslutte med en liten sammenfatning før jeg går over til neste perspektiv. Selv om mange forbinder det sosiokulturelle perspektivet med skolens verden er det like relevant i barnehage og førskole. Relevant fordi det som tidligere nevnt dreier som om kommunikasjon og dialog mellom ulike parter. Det er her grunnen for all innlæring som senere skal komme legges, og meningen er at det skal ligge en rød tråd mellom de ulike virksomhetene. Å kunne kommunisere og uttrykke seg er minst like viktig hos yngre barn som de eldre. Fröbel og hans pedagogikk som er mer rette til kun de yngste barna tar opp mange av de samme fenomenene som både Mead, Dewey og Vygotskij. ”Lärande har med relationer att göra: lärande sker genom deltagande och genom deltagarnas samspel; språk och kommunikation är grunnläggande element i läroprocesserna; balansen mellan det individuella och det sociala är en avgörande aspekt på varje läromiljö; lärande är mycket mer än det som sker i elevernas huvud och har att göra med omgivningen i vid mening” (Dysthe, 2004:31). Dette er de grunnleggende aspektene innenfor den sosiokulturelle teorien, og det er ikke før de seneste ti-tjue årene den har fått plass i den norske og svenske lære vesenet. Samtidig befinner seg teorien, forskningsmetoder og praktiske implikasjoner under en pågående forandring og utvikling. Men selv om de sosiokulturelle teoriene med så lenge ønsker jeg å granske læreplanene ut i fra deres synspunkter.

4.2 Friedrich Fröbel; Kindergarten

Den norske barnehagen er inspirert av den tyske filosofen Friedrich Fröbel og hans ”Kindergarten”. Fröbel etablerte i årene 1838–1852 sin barnehagepedagogikk i tillegg til en egen praktiske banehageutforming og sitt systematisk oppbygde lek materiale. Slik lek materiale bestod blant annet av lekeklosser som de fleste av oss nok er bekjente med. Fröbel så barnehagen som en pedagogisk institusjon. Når han introduserte sine barnehager presenterte han ett nytt syn på barnet som fikk konsekvenser for hans barnehager og som vi dessuten kan følge helt til i dag. Fröbel introduserte på sin tid nye tanker om at barnehagens innhold skulle være bygd på barnas egen virksomhet men i tillegg til dette på ett voksenledet pedagogisk program. I følge hans teorier var det viktig at barns frie lek fikk den sentrale plassen i virksomheten, det var dessuten viktig at denne leken skulle få rom både ute og inne, noe man har beholdt helt til i dag. Fröbel la stor vekt på at barn skulle være mye ute i kontakt med naturen og at barn også tar del i de hverdagslige sysler som husarbeid og ute med hagearbeidet.(Barne- og familiedepartementet, 1995) Dette kan vi se i dagens barnehager hvor det er viktig at barna er dem og dekker bord og vanner blomster. Det er også vanlig at barna er med og for eksempel baker, at de rydder og vasker etter seg er en selvfølge når det gjelder vanlige aktiviteter.

Videre bygger Fröbel sine teorier på en stor forståelse av barnet og utvikling av individets i boende anlegg.

Jeg har systematisk gått gjennom de tekster som kan berøre mitt emne. Hva jeg mener med systematisk kommer jeg til å forklare under metode delen i oppgaven. Johansson og Svedner skriver også om dette med systematisk gjennomgang og kunnskaps innhenting; ”Vetenskap kan därför ses som ett systemiserat kunskapsinhämtande, bedrivit med genomtänkta metoder”(Johansson & Svedner, 2006:10) For å granske dem har jeg tatt den sosiokulturelle teorien til hjelp sammen med den Frøbelske barnehagen, og hvordan Friedrich Fröbel framstilte sin pedagogiske tankegang. Med det mener jeg at når jeg leste styredokumentene så jeg på elementer som kommer fra den sosiokulturelle teorien, elementer som kommunikasjon, et fler kulturelt samfunn, demokrati som krever samarbeid med andre osv. Disse to har influert hele dette decenniet sin pedagogiske grunntanke og det var derfor interessant å se på styredokumentene ut fra deres synspunkt. I og med at jeg hadde den teoretiske bakgrunn har jeg valgt å legge ekstra fokus på samarbeidet i førskolen og barnehagen. Kommunikasjon og dialog mellom barna blir av teoretikeren Mikhail Bakhtin framhevet som viktig i barns innlærings situasjon, at barna kan uttrykke seg og utveksle kunnskap og erfaringer sees som essensielt for videre utvikling Når jeg begynte å undersøke rundt styredokumentene både i Norge og Sverige fant jeg utrolig mye som allerede var skrevet om de to.

5. ”Nyere” forskning på området

Grunnen til at jeg valgt å sette nyere forskning i situasjons tegn er fordi jeg har undersøkt forskning som er forholdsvis ny. Med det mener jeg at den ikke er skrevet i de aller seneste år, men at det er den forskning som enten er inspirert av styredokumentene eller den som ligger til grunn for dem. Jeg begynner med å se på forskning som har ledet til en forandring i det pedagogiske som er skrevet ned av Torill Strand allerede i 1996. Deretter fortsetter jeg med litt nyere forskning som kom etter at læreplanene var gitt ut (2002), men som så tydelig gjenspeiler læreplanenes innhold. Videre når jeg skriver forskning på området mener jeg forskning som omhandler faktorer som finnes i både lære og rammeplanen.

Jeg valgte også å se over nyere forskning før jeg begynte min dokument analyse av styredokumentene. Dette gjorde jeg for å skaffe meg kunnskap om hva det var skrevet om de to og hva jeg kunne titte etter som det ikke allerede var forsket mye på. Det jeg fant ut var at både førskole og barnehager er nøye utforskede territorium hver for seg; men er komparativ studie var mer interessant.

5.1 ”Nyere” forskning rundt styredokumentene

Nyere forskning viser at synet på pedagogikk i Norge og Sverige er under stadig forandring. Torill Strand, høskolelektor ved universitetet i Oslo skriver i sin bok; *Ethos og læreplanen* om hvordan pedagogikken har blitt mer synlig i og med de nye styredokumentene. Hva som kan forventes og kreves er nå allmenn informasjon. Hun beskriver hvordan den gode pedagogikken har gått fra å være person og individ basert til å bli dømt etter Rammepanens kvalitetsstandard (Strand 1996:13) Selv om denne boken nå er over 10 år gammel kjente jeg at den var relevant for nyere forskning også. Forfatteren har årevis med erfaring som førskole lærer, forsker og høskolelektor. I tillegg er det forandrede synet på den gode pedagogikken viktig for hvordan videre forskning har fokusert sin forskning og hvilke emner som det er forsket på. Her vil jeg tillegge at individ basert gjenspeiler på hvordan pedagogen ble bedømt og ikke hadde noe med barn synet å gjøre. Det dreier seg om pedagogen og ikke pedagogikken.

For at man skal kunne vokse innen egen virksomhet er det viktig at man tar del av ny forskning (Jancke & Wiklund 2002). Det er viktig å forstå at nyere forskning har ledet til ett nytt syn å se på barnet, og at dette er sentralt i forskningen i det siste tiåret. Styredokumentene og det som ligger til grunn for dem har krevd at man ser på barnet gjennom nye øyne. ”I dag vet vi genom moderen forskning att barn har betydligt flere resurser redan som nyfödda än vad vi tidigare trott”(s.2) Forfatterene fortsetter med å skrive at nyere forskning har vist at barnet helt fra tidlig alder kan samspillet med omgivelsene rundt seg på en kompetent måte (Jancke & Wiklund 2002)

Forskning sier videre at vi ikke kan se barnas utvikling ut fra det de betegner som; ”mognadsstegen” (Jancke & Wiklund 2002:2). Det betyr at man ikke lenger ser barnets utvikling fra stadier. Man ser ikke på barnet ut i fra og bedømmer hvor det skal være på én kunnskap eller utviklingsnivå, eller oftest forventer seg at barnet skal være. Nyere forskning som også ligger til grunn for læreplanen framhever barnet som individer. Alle har sin egen utviklings bane og kommer til å nå de mål som settes opp på forskjellige måter og i ulikt tempo. Det at man sette individet og barnet i fokus kjennetegner denne nye forskningen. Alle skal ha muligheten til å utvikle seg ut fra sin egen forutsetning. ”Den gamle” forskningen som man tidligere har bygd sin pedagogikk på blir med den nye forskningen uinteressant. Det er umulig at man setter opp ”Utviklingstrapper” og samtidig ser til

å utgå fra det enkelte barnet. Dette er kjernen i den nyere forskningen, man ser til individets behov i gruppe.

6. Framgangsmåte og metodevalg

Denne oppgaven er en komparativ studie som innebærer en sammenligning av styredokumentene i Norge og Sverige. For å gjøre en komparativ studie kommer jeg til å gjøre tekst analyse, samtidig som jeg i tillegg har valgt og gjennomfører en innholdsanalyse. ”Att analysera något är i en allmän betydelse att identifiera och undersöka dess komponenter”(Bergström & Boréus 2005:18) Jeg har valgt denne metoden fordi jeg ønsker å undersøke de ulike komponentene i den norske rammeplanen og den svenske læreplanen Lpfö-98. I Stukåt sin bok som omhandler det å skrive ett eksamensarbeide, omtaler han fenomenet komparativ studie som jeg har valgt å skrive; ”Att jämföra flera liknande texter med varandra kan också ge mycket intressanta resultat. Det brukar då kallas att man gör en komparativ studie”(Stukåt, 2005:53). For at man på beste mulige måte skal kunne finne likheter og ulikheter i læreplanene var dette den beste måte å gjøre det på.

6.1 Utvalg

Som mitt utvalg har jeg valgt de to styredokumentene:

1. Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver
2. Förskolans läroplan(Lpfö 98)

Grunnen til at jeg valgt disse to styredokumentene er fordi det er her grunnen for virksomheten skal ligge. Personalet i barnehage og førskole har selv muligheten til å legge opp sin pedagogiske virksomhet som de selv ønsker, etter hvilke individer og miljø de befinner deg i. Men det er viktig å påpeke att virksomheten skal være grunnet i styredokumentene. Siden jeg har valgt å gjøre en komparativ studie valgte jeg styredokumentene fordi resten av virksomheten er mer influert av personlig meninger, egenskaper og kompetanse. Beste mulig resultat for denne studien som ikke var influert av personlige holdninger var ved å granske det som er fastsatt ved lov.

6.2 Vitenskapelig tradisjon

For å skrive en vitenskapelig oppgave som en eksamens oppgave er, finns det to tradisjoner både en kvalitativ og en kvantitativ metode. Det vi kaller den kvantitative metoden kommer fra en naturvitenskapelig tradisjon hvor empiriske kvantifiserbare objektive målinger og observasjoner har en viktig rolle. Denne tradisjonen stammer fra positivismen, empirismen og behaviorismen (Man søker en ”sikker” kunnskap) Målet med å samle inn en mengde med fakta og analysere dem er at forskerne leter etter mønster og regel bunnenheter som man regner som generelle. Denne metode bruker man for at man vil forklare og dra sikre konklusjoner. At utvalget er stort og representativt er viktig for at resultatet skal kunne gjelde flere enn dem man undersøker. Metoden man bruker skal være objektive og kan være; standardiserte tester, strukturerte enkéter eller intervjuer, observasjoner som følger særskilte registrerings skjemaer samt kontrollerte eksperiment (Stukåt 2005:31). Forfatterne Rosengren og Arvidsson behandler både den kvantitative og den kvalitative metode i sin metode bok. Om den kvantitative forskningen skriver de;” undersökningar som gjordes baserades ofte på representativa urval, utnyttjade noggrant utformade mätinstrument och lade fram resultat som härstammade ur en mer eller mindre komplicerad tabellanalys och en rad olika statistiska mått”(s.16). Ett annet ord de bruker for å beskrive den kvantitative metoden er ”harddata”, som man anser og være maskinelle. Den kvantitative metoden har fått tåle en del kritikk, men dette dreier seg ikke så mye om kritikk mot metoden men misbruket av den; ”... metoden leder till ett sönder

plockande av sociala företeelser i småbitar som passar undersökningsmaskineriet, samtidig som fenomenen tappar sin egentliga innebörd. Därmed skulle möjligheten att förklara och förstå gå förlorad” (Rosengren & Arvidsson, 1992:17). Dette er viktig når jeg kommer til min egen undersøkelse og mitt metodevalg fordi jeg ønsket å forklare forskjeller og likheter i styredokumentene til leseren, samtidig som jeg forsøker å skape en forståelse for hvorfor virksomhetene eventuelt ser like eller ulike ut.

Selv om det tidligere var den kvantitative metoden man brukte i utdanningsvitenskaplig forskning, har det i det seneste tiåret vært den kvalitative forskningen man har gått over til. Denne kvalitative måten å se på forskning kommer fra de humanistiske vitenskapene. Og man legger vekt holistisk informasjoner helheten er mer enn summen av delene. Hovedoppgaven er her at man tolker og prøver å forstå det resultat man kommer fram til gjennom sin undersøkning. I likhet med den kvantitative metoden har også den kvalitative fått tåle kritikk. Denne kritikken handler om i hvilken stor grad man kan tilfredsstille krav på rehabilitet og validitet på sin forskning (Rosengren & Arvidsson, 1992). Under min undersøkelse er det jeg som har analysert styredokumentene for å komme fram til mitt resultat. Validiteten i min forskning finner jeg i at styredokumentene er nøye, og systematisk, analysert gjennom den sosiokulturelle teorien og det jeg har kommet fra til er bearbeidet gjennom en innholdsanalyse. En annen kvalitativ metode er dybdeintervjuet, som er ett viktig instrument for den kvalitative forskningen, der man prøver å beskrive eller forstå denne enkelte objektet (Stukåt 2005). Hvilke spørsmål man stiller og hvordan disse tolkes for å stille følge spørsmål er viktig for resultatet.

En innholds analyse som har valgt å skrive kommer egentlig under den kvantitative tradisjonen men jeg har allikevel valgt å gjennomføre det man kaller en kvalitativ innholdsanalyse. Hvorfor det kalles det og hvorfor jeg valgte denne metoden kommer rediviser jeg for senere.

6.3 Dokument analyse

Jeg har brukt som metode, tekst og innholdsanalyse, og for å understreke det en gang til valgte jeg å gjennomføre dokument analyse. Dette var også på grunn av mitt utvalg; de to læreplanene. ”I ett utdanningsvitenskapelig sammenheng kan sådana tekster vara läroplaner, läroböcker, kursplaner, lokala arbetsplaner eller annan text som rör skolans värld” (Stukåt 2005:53). Jeg har etter følgende valgt å jobbe med to læreplaner, det er disse læreplanene som gav meg det beste mulige grunnlaget for en komparativ studie.

Ved bruk av dokument analyse handler det om hvordan man kan bruke tekstanalyse for å studere samfunnsvitenskapelige problem (Bergström & Borèus 2005:12) ”Texter är altså oundgängliga studieobjekt i samhällsvetenskapen...” (s.14) Utover dette tillegger forfatterne at selv sagt er ikke tekst studier det eneste som skal studeres men også kommunikasjon og andre handlinger er viktige. Men det er ikke til å komme bort fra at teksten er viktig i samfunnet. ”Textanalys är därför ett val bland många möjliga för samhällsvetenskapliga undersökningar”(s.15)

Sim tidligere nevnt hadde jeg den sosiokulturelle teorien og Fröbel sin Kindergarten metodikk som underlag når jeg gjennomførte min analyse. Med grunnlag i teoriene gikk jeg systematisk gjennom dokumentene. Ordet systematisk bruker jeg med samme definisjon som Rosengren og Arvidsson, ” Systematisk innebær i detta sammenheng att alt relevant innehåll ska analyseras med hjälp av alla relevanta innehållskategorier. Urvalet av analyserat innehåll och analyskategorier får sålunda inte vara godtyckeliga. Utgående från en given frågeställning och en viss teoribyggnad”(s.215). Jeg har i min oppgave gått ut fra spørsmålstillingen; Hva er innholdet i den svenske læreplanen ut? Hva er

innholdet i den norske rammeplanen ut? Hva har dagens virksomheter bygget sin grunn på? Og hvorfor er leken så viktig? I tillegg til en sosiokulturell teori.

6.31 Tekst analyse

Styredokumentene som jeg har valgt å studere er det man innenfor tekstanalysen kalles for kommunikative. Det vil si at teksten har ett budskap den vil formidle til leseren (Bergström & Borèus 2005) Kommunikative er ett nøkkelord her, for jeg kommer gjennom min analyse å framføre hva jeg ser styredokumentene kommuniserer over til sine brukere, i tillegg til at jeg kommuniserer med leseren av min oppgave hva jeg ser budskapet i de to dokumentene er. Stukåt skriver i sin bok om teoretisk granskning, og jeg har gransket styredokumentene gjennom en sosiokulturell teori og Fröbel sin pedagogikk som i sin tur bygger på teorier. ”Under en textanalys ägner man sig vanligen åt djupare teoretiska granskningar”(Stukåt 2005:53) og siden mitt valg falt på to læreplaner var det naturlige metodevalget dokument/tekst analyse for å etterstreve ett resultat. Tekstanalyse som metode kan gjennomføres på flere ulike måter (Bergström & Borèus 2005): 1) innholdsanalyse 2) argumentasjons analyse 3) idé og ideologi analyse 4) Narrativ analyse 5) lingvistiske tekst analyse 6) diskursanalyse. Under følger en kort utgreiing av de ulike typer av analyser:

1) *Innholdsanalyse* siden det er denne analyse formen jeg har valgt å bruke, kommer jeg til å omtale den med inngående under neste under rubrikk og gjør derfor ikke det her.

2) *Argumentasjonsanalysen* er rettet mot argumenterende strukturerte tekster. Spørsmål man stiller ved en slik analyse kan være: Hvilke grunner har den som legger fram argumentene? Hva er fokuset i teksten lagt på?

3) *Idè- og ideologianalyse* forekommer blant annet innenfor statsvitenskap, sosiologi, historie og idéhistorie. Vanlig ved denne analysen er det at man undersøker ideologiske forandringer. *Begrephistorie* kommer fra idéhistorie. Her påpekes det at begrep og begrepsforandring spiller en stor rolle i samfunnet sin utvikling.

4) *Narrativanalyse* fokuserer på fortellinger og fortellende. Det er viktig hvordan man forteller noe, og hvordan rekkefølge man velger å fortelle det i. Fortellerens egenskaper har konsekvenser for hvordan budskapet blir oppfattet. Denne måten å analysere på passe ofte også inn på film sjangeren.

5) *Lingvistisk tekstanalyse* innebærer analyse av metaforer og en kritisk lingvistisk metode. Man analyserer blant annet tekstens setnings oppbygning og ordvalg. Man analyserer med andre ord språket som blir brukt.

6) *Diskursanalyse* går ut på å undersøke hvordan forskjellige oppfatninger i en diskurs skapes.

Jeg valgte å frastille de ulike analyse modellene for å tydeliggjøre at en tekst analyse kan undersøke ulike faktorer. Og ved at jeg framstiller flere analysemodeller håper det blir mer tydelig hvorfor jeg valgte en innholds analyse.

6.32 Innholdsanalyse

Innholdsanalyse er definert i Bergström og Borèus sin metodebok som den eneste tydelige kvantitative retningen ”Med hjelp av innhållsanalys kan man göra kvantifierande jämförelser av förekomsten av vissa elementer i texten...” (s.18) jeg har brukt innholdsanalysen til å sammenligne to styredokumenter og de begrep og emner som er vektlagt i begge to. Min analyse har rette seg mot det som i metode boken beskrives som ”innbördsaspekten”(Bergström & Borèus 2005), det vil si at målene i styredokumentene er ett uttrykk for visse ideer. Grunnen til at jeg valgte denne ”innbördsaspekten” som forfatterne kaller den er fordi jeg ønsket å analysere hva det er styredokumentene ønsker å kommunisere gjennom sitt innhold.

Jeg har valgt å bruke innholdsanalysen på den videste oppfatningen av begrepet. Da inkluderer den nemlig enhver analyse som syfter til at på en systematisk måte å beskrive tekstens inneholde. Ofte gjør man da en forskjell på en kvantitativ og kvalitativ innholdsanalyse. ”Kvlitativ innehållsanalyse syfter då ibland på textanalyser där ingenting räknas eller måtes”(Bergström & Borèus 2005:44) Analyser hvor noe av teksten kan kvantifiseres men hvor mer kompliserte tolkninger må gjøres kaller man ofte for kvalitative. Så min studie har jeg med bakgrunn i dette valgt å beskrive som en kvalitativ innholdsanalyse, selv om innholdsanalyse tradisjonelt sett blir sett på som kvantitativ.

6.4 Begrensning

Under mine studier har jeg avgrenset meg til og kun å studere mitt utvalg; de to styredokumentene. Andre dokumenter som hadde vært naturlig og som berører mitt emne hadde vært FN's Barnekonvensjon, begge styredokumenter er forankret til dette dokumentet men jeg har begrenset meg til og kun å studere styredokumentene. Andre dokumenter som relevante for min studie er i den norske Loven om barnehager, den svenske skoleloven og i tillegg lokale styredokumenter og årsplaner. Jeg anser at det hadde blitt for bredt om jeg skulle granske alle disse studiene og etter mitt utvalg begrenset jeg meg på denne måten.

Jeg har valgt å bruke for det meste nordisk forskning som er relevant for mitt interesseområde. At jeg har begrenset meg til nordisk forskning er fordi virksomhetene ser oppfatningsvis like ut i disse landene ”... förskolan i dessa länder har en liknande verksamhet för barn i samma åldrar och med särskilt utbildad personal. De tidiga skolformerna i andra länder skiljer sig ganska mycket åt både när det gäller organisatition och innehåll”(Markström 2007:18, Michel & Mahon, 2002)

7. Litteraturgjennomgang/ Resultat

Her kommer jeg til å gå gjennom styredokumentene og med bakgrunn i teorien og historien så vel som min egen tolkning, har jeg analysert styredokumentene. Min egen tolkning er ikke til å komme forbi siden min oppgave var og føre en analyse og ikke å gjengi dokumentene. Under gjennomgangen har jeg i hver rubrikk forsøkt å sammenstille og dessuten trukket frem likheter og ulikheter. Grunnen til at jeg valgte å dele resultatet inn i disse rubrikkene er fordi jeg her fant aspekter som gjenspeilet den sosiokulturelle teorien.

7.1 Rammeplan og Lpfö 98

Den norske rammeplanen er i skrivende stund relativt ny. Den trådte i kraft for ett og ett halvt år siden. For å være mer konkret; 1.mars 2006 fastsatte det norske kunnskapsdepartementet, (med hjemmel i § 2 i barnehageloven) foreskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver. Denne foreskriften trådte i kraft 1.august samme år. (LOV 2005-06-17 nr.64: Lov om barnehager).

Selv om man i Sverige fikk sin læreplan åtte år tidligere, er Lpfö er ett historisk dokument, fordi den er det første dokumentet man har hatt i førskolen som underlag for personalet sitt arbeid. Når den kom erstattet den det pedagogiske programmet, som sosialstyrelsen hadde fastsatt ved allmenne råd, og som var det som gjaldt i virksomheten. Ut fra ett historisk perspektiv er førskolen styrt av sosialtjenesteloven. Det vil si at den har vært en del av den svenske familiepolitikken. Men i tillegg til dette, er det også slik at førskolen styren av skolelagen og dermed klasser under utdanningsdepartementet og har skoleverket som tilsynsmyndighet siden 1.januar 1998.(Dahl & Jancke, 2007)

Læreplanene i Sverige er frastilt av regjeringen, hvor det finnes en læreplan for hver skole form. For førskolen er den aktuelle læreplanen i dagens virksomhet, fra 1998, men den seneste læreplan teksten er fra 2006. Det at vi har fått Lpfö-98 kan sees som at førskolen har fått en mer anerkjent rolle i det svenske utdanningssystemet. Dahl og Janche omtaler det nye oppdraget slik; ” Vi ska följa läroplanen-och vi ska gå längre i vår strävan att i förskolan ge barnen ett gott stöd tidig i deras livslånga lärande och en bra grund för vidare utbildning”(s.2)

Det er kommunene i både Norge og Sverige som har det over ordnede ansvaret for virksomhetene. Den norske barnehage virksomheten må bygges på barnehagens overordnede, mål som er gitt i barnehageloven og utdypet i rammeplanen, i tillegg til en kunnskap om barns utvikling. Læreplanen, Lpfö 98, på sin side bygger på skoleloven. ”I 2 kap.1-12 §§ skollagen (1985:1100) finns de grunnläggande bestämmelserna om hur förskoleverksamheten skall utformas”(Dahl & Jancke, 2007:14) For å sammenfatte loven legges ansvaret over på kommunene når det gjelder å opprettholde førskolevirksomhet som holder en god kvalitet uten begrunnede feil og tilkortkommende. I Norge er det også kommunene som har ansvaret for barnehage virksomheten

7.2 Dokumentenes innhold

”Barnehagen skal være en pedagogisk virksomhet”, dette sitatet er hentet fra barnehage loven og beskriver den norske barnehagens syfte med en setning (Kunnskapsdepartementet, 2005:15). Barnehagen er en arena for innlæring hos barn under skolepliktig alder, og barnehagens oppgave er å ivareta barnas egne erfaringer og utgå fra deres forutsetninger for å støtte dem i innlæring prosessen. I tillegg er det viktig at barnehagen gir alle barn og hele barnegruppen utfordringer som de kan vokse på. For at man skal kunne gi barna utfordringer er det viktig at man kjenner deres potensielle utviklings sone, som ble introdusert til barnehage pedagogikkens arena gjennom russeren Lev Vygotskij. Personalet i virksomheten har ett ansvar for å se etter at barnet utvikler seg etter sitt høyeste mulige potensial i fremtiden. Rammeplanen beskriver dette veldig tydelig; ”Den skal gi et individuelt tilpasset og likverdig tilbud og bidra til en meningsfull oppvekst uansett funksjonsnivå, bosted, sosial, kulturell og etnisk bakgrunn (Kunnskapsdepartementet 2006:15). Barnehagens innhold skal først og fremst være allsidig og variert for å dekke over behovet til det enkelte individ. Innholdet skal utformes slik at individet tilegner seg opplevelser og erfaringer som støtter barnets utvikling av kunnskaper, ferdigheter og holdninger. Når det gjelder digitale verktøy skal disse være en kilde til lek, kommunikasjon og innhenting av kunnskap. Innholdet i barnehagen er det barnet faktisk holder på med, det de voksne ønsker å formidle til dem av kunnskaper, ferdigheter, holdninger og verdier.

Med en læreplan som førskolens styredokument betones dens innhold og krav på pedagogiske kvalitet. Den bygger på tradisjoner og nyere forskning. Læreplanen har fire avsnitt; värdegrunn, oppdrag, mål og retningslinjer. Når det gjelder struktur er Lpfö i stort sett strukturert på samme måte som skolens læreplaner. (At jeg ikke har gransket disse læreplanene er en del av min begrensning) Det svenske utdanningssystemet inneholder tre læreplaner, som er ment å skulle flettes sammen til ett felles syn på kunnskap, utvikling og læring. De tre lære planene man finner i det svenske skolesystemet i dag er: Lpfö 98; førskolen, Lpo 94; den obligatoriske skolen, førskoleklassen og fritidshjemmet, Lpf 94; de frivillige skoleformene

Rammeplanen gir i likhet med Lpfö retningslinjer for barnehagens innhold, oppgaver og verdigrunnlag. I det store og hele er det ut fra rammeplanen barnehagen utformer sin daglige virksomhet. Alle barnehager skal bygge sin virksomhet på verdigrunnlaget om innholdet som er fastsatt i den norske barnehagelove og på de på internasjonale konvensjoner som Norge har sluttet seg til. Der i blant Forente Nasjoners (FN) barnekonvensjon som ble vedtatt av FN i 1989 og ratifisert av Norge i 1991. For til slutt å bli lagt til norsk lov i 2003. Barnets beste skal være ett grunnleggende syn i alle tilfeller, også om myndigheter og andre samfunnsinstanser er koblet inn. Når det gjelder barnehagens innhold skal det bygge på ett helhetlig lærings syn, hvor omsorg, lek og læring er sentrale deler. Barn har rett til å uttrykke seg og få innvirkning på alle arenaer i barnehagen og førskolen, det er viktig at barna erfarer at deres stemme skal tillegges vekt.

Svenske Lpfö-98 sier at: førskolen skal være åpen for ulike oppfatninger og oppmuntre til at disse føres fram. Hvert barn skal gis muligheten til å bygge sin egen oppfatning, og gjøre valg ut fra sine egne forutsetninger. Barnas evne til å delta i gruppen og deres evne til å tro på seg selv skal på dette viset grunnlegges og vokse. Alle som har sitt virke i førskolen skal opprettholde de grunnleggende verdiene som angis i læreplanen, og ta klar avstand fra det som går imot disse verdiene. Det er dessuten viktig at førskolen motvirker de tradisjonelle kjønnsroller og kjønnsroller, gutter og jenter skal ha samme mulighet til å prøve å utvikle de egenskaper som de ønsker. Det er viktig å ivareta barnas interesser uten å begrense barna etter stereotypiske kjønnsroller. (Fortbildning AB/ Förskoletidningen, 2007)

I likhet med den svenske læreplanen er man også i den norske opptatt av å styrke barnas selvtillit og tro på seg selv. ”Ett av barnehagens oppgave er å gi barnet troen på seg selv og andre.”(Kunnskapsdepartementet, 2006: 23) En del av barnehagens verdigrunnlag er å respektere forskjeller. En måte å introdusere barna for det som er forskjellig er å gjøre dem kjent med det som er forskjellig og dermed gi dem en oppfatning om det som er ”dem”. Barnet bør bli bekjent med sin egen personlighet, og for å oppnå dette behøver barnet støtte og veiledning på egne handlinger og holdning. Personalet må også oppmerksomme barna på at deres handlinger går ut over andre og at alt ikke er akseptabelt i samspill med andre barn. Samtidig har barna krav på og bli godtatt og møtt som den de er. I begge dokumentene står det at personalet sin oppgave er å fremme troen på seg selv i gruppe med andre. Det er viktig å påpeke at begge læreplanene legger vekt på samværet med andre, også når det gjelder egen utvikling siden dette er grunnen i Vygotskij sine teorier.

Men selv om det står i styredokumentene at barn utvikles i samspill med andre er det i rammeplanen også påpekt individets behov. ”Barn har rett til omsorg og skal møtes med omsorg”(Kunnskapsdepartementet s.23) Personalet må ivareta det unike både i gruppen og hos individet. Begrep som lydhørhet, nærhet, innlevelser og evne og vilje til samspill er sentrale i omsorgssituasjon med barna, dette er spesielt viktig siden omsorg er så nært knyttet til barnas utvikling og læring.

7.3 Mål og verdigrunn

”Målet med rammeplanen er å gi styrer, pedagogiske ledere og det øvrige personalet en forpliktende ramme for planlegging, gjennomføring og vurdering av barnehagens virksomhet. Rammeplanen gir også informasjon til foreldre, eier og tilsynsmyndighet.” (Kunnskapsdepartementet, 2006:4) Sånn begynner den norske rammeplanen, og siden jeg har valgt å skrive en komparativ studie kommer målet med den svenske læreplanen Lpfö-98. Læreplanen skal styre førskolen og uttrykker hvilke krav som staten stiller på virksomheten. Den uttrykker også hvilke krav som både barn og foreldre kan kreve og forvente seg. Her formuleres førskolens mål og retningslinjer (Dahl & Jancke, 2007) Så langt er de like, selv om jeg reagerer på ordvalget som er brukt i det to. Rammeplanen setter rammer for virksomheten men man i den svenske læreplanen bruker ordet ’krav’. Dette kommer jeg til å ta opp nærmere i diskusjonen. I tillegg er samarbeidet med foreldrene sentralt og det hele handler om hvilke retningslinjer virksomhetene skal forholde seg til. Begge styredokumentene er dessuten bygget på den verdigrunnen som ligger til grunn i samfunnet.

Mål er oppgitt i begge styredokumentene men det er viktig å vite at Sveriges læreplan ikke sier noe om hvordan disse målene skal nås. Det er opp til hver virksomhet hvordan de velger å jobbe for å nå disse målene. Dette er viktig fordi det avhenger av hvordan barnegruppen ser ut og individene i den. De fleste barn behøver ulike veier for å oppnå målene. Det er personalet sin oppgave å se til at barna når målene man finner i læreplanen.(Dahl & Jancke, 2007:4-5) I den norske rammeplanen er det oppgitt hvordan personalet må jobbe for å nå målene som er satt fast: ” For å arbeide i retning av disse målene må personalet...” (Kunnskapsdepartementet, 2006:42) Den norske rammeplanen er dermed mer styrt i hvordan personalet skal nå målene mens man i Sveige er mer fri i sitt arbeid mot nå målene.

En viktig oppgave for den svenske førskole virksomheten er å grunnlegge og forankre de verdier som samfunnet hviler på. Omsorg for og hensyn til andre mennesker, jamnstilt og rettferdighet i tillegg til egne og andres rettigheter skal løftes fram og synliggjøres i virksomheten (Läraryrket, 2004). En viktig oppgave for virksomheten er å grunnlegge samt å forankre de verdier som vårt samfunn hviler på. ”Människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan könen samt solidaritet med svaga och utsatta är värden som förskolan skall hålla

levande i arbete med barnen" (Läraryrket 2004:25), I likhet med det står det i den norske rammeplanen at barn tar til seg etiske verdier og normer først og fremst gjennom konkrete opplevelser. Det de har erfart er lettere og ta til seg og relatere til. Man har her lagt til vekten av konkrete opplevelser (Kunnskapsdepartementet, 2006)

Førskolen sin oppgave er å legge grunnen for ett livs langt læring, den skal være morsom, trygg og lærerik for alle barn. Førskolen skal være en støtte for familiene. Mål og retningslinjer for førskolen er angitt for disse områdene:

- normer og verdier
- utvikling og læring
- barns innflytelse
- førskole og hjem
- samarbeid med førskoleklasse, skole og fritidshjem

Målene i læreplanen har man valgt å kalle "Mål att sträva mot" (Läraryrket 2004:5). Disse gjelder hvert enkelt barn sin utviklings prosess, og det er ikke dets resultat som skal utvurderes.

I den norske rammeplanen står det at barnehagen skal fremme de kristne grunnverdier; "Barnehageloven slår fast at oppdragelse i barnehagen skal skje i samsvar med kristne grunnverdier (Kunnskapsdepartementet 2006:9)

7.4 Den demokratiske grunnen

Den svenske førskolen hviler også på en demokratisk grunn. Alle som jobber i førskolen skal støtte fremming av hvert individs egenverdi og respekt for våres felles miljø; "Människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan könen samt solidaritet med svaga och utsatta är värden som förskolan skall hålla levande i arbete med barnen." (Läraryrket, 2004:25) "Førskolen vilar på demokratiens grund" (s.25). Derfor er det viktig at hele virksomheten er utformet etter grunnleggende demokratiske vurderinger. Personalet og alle som jobber i førskolen skal fremme aktning for menneskers egenverdi og respektere ett felles miljø (Läraryrket, 2004) I følge Lpfö-98 er det også her grunnen legges for at barnet skal forstå hva demokratiet er.

Barnehagens demokratiske grunn er også nøye omtalt i rammeplanen. "Barnehagen skal legge grunnlag for livslang læring og aktivt deltagelse i et demokratisk samfunn i nær forståelse og samarbeid med barnas hjem" (Kunnskapsdepartementet, 2006:13) Og den skal være en demokratisk virksomhet som støtter barnas egne valg av aktiviteter. En utfordring er å finne denne balansegangen mellom aktiviteter som er bestemt av barna selv og voksenledende aktiviteter. Det er ønsket at alle barn skal være med skapere av egen kultur. (Kunnskapsdepartementet, 2006)

7.5 Voksen rollen i virksomheten

Rammeplanen framhever også betydningen av pedagogens, som en voksen person, holdninger, kunnskaper og ferdigheter til å møte barna samt å forstå og oppdra dem. Voksne skal være gode rollemodeller og mentorer for barna. Det er viktig at voksne er bevisst på sitt språk og sine holdninger. Eva Johansson skriver i sin bok; "Möten för lärande- pedagogisk verksamhet för de yngste barnen i förskolan" om atmosfæren i virksomheten, og hvor enormt viktig det er at pedagogen er ett forbilde for barna, selv om barna ikke forstår ordene som blir sagt forstår de tonefall og kroppsspråk. (Myndigheten för skolutveckling, 2005)

I likhet med rammeplanen understreker man også i Lpfö-98 denne viktigheten av voksnes rolle. Voksne er viktige som forbilder fordi barna tar etter det de ser og hører. Personalet må derfor være veldig bevisst på hvordan de forholder seg til demokratiet. Førskolens oppgave er å veilede barna til bevisste samfunnsborgere, derfor er det viktig at virksomheten drives i demokratiske former og der gjennom legger grunnen for et voksende ansvar og interesse hos barna. De skal være bevisst på at de har ett valg og hva det er.

7.6 Styredokumentenes syn på barnet

Ett helhets syn på barnet er sentralt i rammeplanen. Barnet sees som ett individ som er en kompleks værelse, påvirket av miljøet rundt seg og hvor dets erfaringer skal ivaretas. Dette er en del av det frøbelske tenkende, men også en del av det sosiokulturelle perspektivet hvor man påpeker at barna lærer i én sammenheng. Johansson problematiserer i sin bok det å skulle ivareta individets interesser. Johansson skriver; ”Man sakner tid att individualisera, tid till varje barn.”(s.39) Hun fortsetter med å understreke at flere av pedagogene fra hennes intervjuer har svart at det vanskelig å se og møte det enkelte barnet når det er så mange i barnegruppen.

Jeg har valgt å ta med Jancke og Wiklund sine betraktninger om barn synet i min analyse. Grunnen til at jeg har tatt med akkurat deres betraktninger er fordi det de beskriver er bakgrunnen for Lpfö-98. Fo å få en bredere forståelse for læreplanen har jeg gjort dette ”Barnsynen är grunden får att överhuvudtaget kunna utveckla förskola och skola utifrån läroplanernas intentioner” (Jancke & Wiklund, 2002:2) Den svenske læreplanen påpeker at barnet skal utvikle ut fra egne muligheter og forutsetninger. Barnet skal sees på som ett kompetent individ med en egen utviklings kurve. Dette stemmer veldig bra med den nyere forskningen jeg fant i min forundersøkelse.

Videre sees barnets utvikling i følge rammeplanen som et dynamisk og tett sammenvevd samspill mellom deres fysiske og mentale forutsetninger og miljøet de vokser opp i. Dysthe skriver om dette i sin bok som omhandler det sosiokulturelle perspektivet:”balansen mellan det individuella och det sociala är en avgörande aspekt på varje läromiljö; lärande är mycket mer än det som sker i elevens huvud och har att göra med omgivningen i vid mening”(Dysthe, 2004:31). Barn er sosiale aktører som er med på å bidra til sin egen og andres innlærings prosess. Samspillet med andre mennesker er dermed den viktigste faktoren i barnas utvikling og læring. Vygotskij betegner dette som ett sociokulturellt perspektiv på lærende.

7.7 Miljøet i barnehage og førskole

”Barnehagen må tilby alle barn et rikt, variert, stimulerende og utfordrende lærings miljø, uansett alder, kjønn, funksjonsnivå sosial og kulturell bakgrunn. Dette betyr at omsorgen og aktivitetstilbudet må tilpasses hvert enkelt barn og den aktuelle barnegruppe.” (Kunnskapsdepartementet, 2006:13). Barn påvirker i tillegg sitt eget miljø med sin egen væremåte og hvilke aktiviteter de deltar i. Mye fysisk lek kan til eksempel skape ett veldig aktivt miljø. Hvordan barn opplever samspillet med de andre barna vil også på virke hvordan barna ser på seg selv og deres selvtilit. Det er tilfeller hvor barnas selvtilit knekkes eller krenkes roten til hensynsløshet, mobbing og manglende empati ligger. I læreplanen betegner man miljeöt som viktig også for leken;”Förskolan skall erbjuda barnen en trygg miljö som samtidig utmanar och lockar till lek och aktivitet”(Läraryrket 2004:27)

Ved ett annet tilfelle i Lpfö-98 bruker man ikke ordet miljø men skriver det på denne måten: ”Verksamheten skall vara rolig, trygg och lärorik för alla barn som deltar” (Läraryrket 2004:26). Selv om man ikke bruker ordet i denne setningen har jeg enda valgt å ta den med fordi at den er rolig og trygg er forutsetninger for ett godt miljø. På samme måten har jeg hentet dette fra den norske rammeplanen; ”Barnehagen skal gi barn muligheter for lek, livsutfoldelse og meningsfylte opplevelse og aktiviteter i trygge og samtidig utfordrende omgivelser” (Kunnskapsdepartementet, 2006:16). Alle disse faktorene er koblet til hvordan miljøet i barnehagen ser ut.

7.8 Samarbeidet med hjemmet

Rammeplanen gir informasjon til foreldrene om hva de kan forvente seg samtidig som Lpfö-98 uttrykker hva foreldrene kan kreve. Men her ligger det en viss forskjell på de to. I Sverige er det klart at foreldrene kan kreve det som står skrevet, mens i Norge derimot kan de forvente seg det, men de har ingen krav på det. Det at jeg velger å nevne foreldrene først kommer av det fokus begge læreplanene legger på viktigheten av et samarbeid med hjem og forelder.

I samarbeidet med hjemmet er det to av begrepene fra barnehageloven som gjelder; forståelse og samarbeid. Med forståelse mener man respekt og anerkjennelse for den andre partens oppgaver og ansvar i forhold til barnet. Med samarbeid mener man kommunikasjon og kontakt mellom barnehage og hjemmet hvor informasjon og begrunnelser som gjelder barnet utveksles. Spørsmål om hvordan barnet utvikler seg og trives i barnehagen i tillegg til barnehagens pedagogiske opplegg skal drøftes med foreldrene.² Her diskuteres også hvordan barnets individuelle behov i forhold til hele barnegruppens behov. Det daglige samarbeidet mellom hjem og barnehage må bygges på gjensidig åpenhet og tillit. Barnehagen må også ivareta foreldrenes ønsker og kritikk. Det er viktig at foreldrene kjenner at om de ikke er fornøyd med noen av faktorene i barnehagen kan de si fra om dette. Pedagogene må på den andre siden være åpne for denne kritikken og ta den på alvor.

Alle foreldre skal være trygge på at de kan levere sine barn i førskolen uten at de blir ensidige påvirket til å ha den ene eller andre oppfatningen. Siden vi lever i et flerkulturelt samfunn er dette viktig i dagens samfunn. I Norge som barnehagen er forankret i en kristen tradisjon står det i tillegg til det skrevet at barna skal bli introdusert for andre kulturer og de skal kunne finne egen verdi i sin kultur (Kunnskapsdepartementet, 2006) I den svenske læreplanen er det også viktig at foreldrene skal føle denne tryggheten til virksomheten; ”Alla föräldrar skall med samma förtroende kunna lämna sina barn till förskolan, förvissade om att barnen inte blir ensidig påverkade till förmån för den ena eller andre åskådningen” (Läraryrket, 2004:26)

I den norske rammeplanen legger man vekt på hvor viktig det er at foreldrene er klar over dette samfunns ansvar barnehagen har; både foreldre og personal må forholde seg til at barnehagen har ett samfunnsmandat og ett verdigrunnlag som det er barnehage personalet sin oppgave å forvalte. Det er personalet sin oppgave å formidle dette oppdraget til foreldrene. Personalet i begge virksomhetene har ansvaret for at en verdigrunn er godt forankret hos barna.

Den norske rammeplanen kommenterer også det flerkulturelle aspektet i samarbeidet med foreldrene. Med et voksende flerkulturelt samfunn er det viktig at barnehagen er forberedt på dette i samarbeid med foreldrene også; ”I møte med foreldre med minoritetspråklige bakgrunn har barnehagen ett spesielt ansvar for at foreldrene har muligheten til å forstå og gjøre seg forstått i barnehagen.”

² Betegnelse hjem og foreldre betyr både foreldrene og eventuelt andre foresatte.

Kunnskapsdepartementet, 2006:15) At pedagogene er trygge i sin egen rolle og bevisst på sin arbeidsmåte er en forutsetning for dette fordi det krever respekt, lydhørhet og innsikt. Foreldrene på sin side har flere kanaler for å sikre sin medvirkning i barnehage, både gjennom deltagelse i foreldrerådet og samarbeidsutvalget kan de være med å påvirke og få sin stemme og sine meninger hørt.

7.9 Samfunnet og flerkultur

Den svenske førskolen skal ta vare på og utvikle barnas ansvars følelse og sosiale kompetanse, på denne måten skal solidaritet og toleranse grunnlegges. Den skal oppmuntres og styrke barnas medfølelse og evne til å leve seg inn i andre menneskers situasjon. Virksomheten skal preges av omsorg for hvert enkelt barn og utvikle deres empati og omtanke for andre. I tillegg til att deres evne til å respektere forskjeller hos mennesker, oppfatninger og måter å leve på skal utvikles. Barna skal ha mulighet til refleksjon og samtale rundt viktige livs spørsmål, det er viktig at deres initiativ støttes. Den voksende rørligheten over nasjonalgrensen leder til ett større kulturelt mangfold i førskolen, dette gir barna muligheten til å grunnlegge respekt og ta vare på hvert menneske uansett bakgrunn.(Läraryrket, 2004)

I den norske rammeplanen beskriver man det norske samfunnet som svært sammensatt og dette må påvirke virksomheten; ”Det norske samfunnet består i tillegg til majoritetsbefolkningen av det samiske urfolket, de nasjonale minoritetene og minoritetene med innvandrerbakgrunn. Geografisk mobilitet og en økende internasjonalisering har medført at det norske samfunnet er langt mer sammensatt enn tidligere. Det er derfor mange måter å være norsk på. Det kulturelle mangfoldet skal gjenspeiles i barnehagen”(Kunnskapsdepartementet 2004:7)Selvsagt er man oppmerksomme på dette faktum også i Sverige; Den växande rörligheten över nationsgränserna skapar en kulturell mångfald i förskolan, som ger barnen möjligheter att grundlägga respekt och aktning för varje människa oavsett bakgrund”(Läraryrket, 2004:26)

7.10 Tradisjoner og ledelse

Det er viktig å huske på at den pedagogiske virksomheten som er barnehagen har sine egne tradisjoner og sin egenart å ta vare på. Noen av særtrekkene hos den norske barnehagen er å se; omsorg, oppdragelse, lek, hverdagsaktiviteter og læring i en sammenheng. Disse faktorene bindes sammen og gjør den norske barnehagen til det den er i dag. I Sverige bygger man også sin virksomhet på tradisjon og i tillegg nyere forskning. Det er disse to faktorene som ligger til grunn for Lpfö 98 og det er den som førskolene har å forholde seg til ergo bygger førskolen på disse.

”Kultur handler om arv og tradisjoner, om å skape og om og levende gjøre, fornye og aktualisere. Kultur utvikles i spenning mellom tradisjon og fornyelse” (Kunnskapsdepartementet 2006:30). Barnehagen spiller en viktig rolle når det gjelder å skape en egen kulturell identitet. Barnekultur er ett viktig begrep i barnehage virksomheten og forstås som kultur *med, av og for* barn. Dagen samfunn er ett dominert av media og det er viktig at personalet hjelper barna med å bearbeide, reflektere og sortere alle inntrykk og informasjon som mottas. Det er viktig at barna lærer seg en respektfull samhandling med individer fra ulike etniske grupper. ”Personalet bør formidle tradisjoner som skaper tilhørighet gjennom bøker, litteratur, sang og musikk og kreativ virksomhet” (Kunnskapsdepartementet, 2006:30)

Under tradisjon vil jeg også ta opp det styredokumentene sier om kjønnsroller i virksomhetene. Grunnen til at jeg tar det med her er fordi man prøver å motvirke tradisjonelle kjønnsroller;

”Förskolan skall motverka traditionella könsmonster och könsroller. Vuxnas sätt att bemöta flickor och pojkar liksom de krav och förväntningar som ställs på dem bidrar till att forma flickors och pojkars uppfattning om vad som är kvinnligt och manligt”(Läraryrket, 2004:26) I rammeplanen snakker man om likestilling mellom kjønnene og ikke kjønnsroller;”Likestilling mellom kjønnene skal gjenspeiles i barnehagens pedagogikk”(Kunnskapsdepartementet, 2006:10)

Til slutt i denne rubrikken vil jeg belyse ledelsen i de to land. Barnehagen skal ha en pedagogisk ledelse og i Norge er det barnehagestyreren og den pedagogiske lederen som har ansvaret for planlegging, utførelse, utvurdering og utvikling av de pedagogiske aktivitetene og innholdet. De har også ansvaret for resten av personalet i barnehagen slik at det utvikles en felles forståelse for det man jobber med, altså barnehagens mål og syfte. Styrerens oppgave er dessuten å se til at personalet bruker sin kompetanse og kapasitet på beste mulig måte, med flere pedagoger på samme virksomhet finnes kvaliteter hos den enkelte person som bør ivaretas på beste mulige måte. I Sverige jobber man sammen i førskolen som ett team og det pedagogiske personalet deler mer på oppgavene. Målene i førskolens læreplan er formet etter hva hele virksomheten skal jobbe mot, men også hva ”arbeidslaget skall”(Läraryrket, 2004:31) Dette er en stor forskjell på Norge og Sverige, nemlig at man i Norge er mer ensom om det pedagogiske ansvaret i virksomheten mens man i Sverige har ett pedagogisk ansvar i arbeidslaget.

7.11 Barnehagens sju fagområder

Spesielt for rammeplanen er at barnehagens innhold er delt inn i sju fagområder som skal forberede barna for ett langt liv med læring, for å forberede barna på skolen er disse fag områdene fokusert på fagområder som barn senere kommer til å møte i skolen. Målet med og introduserer fagene tidlig i barnas liv er at man håper det gir barna gode, positive opplevelser og erfaringer rundt barnets innlærings prosess. Det er også meningen å motivere barna og vekke deres nysgjerrighet rundt fagene. Det er viktig at de sju fagområdene kommer til uttrykk i både formelle og uformelle lære situasjoner. I leken og ved spontane situasjoner oppstår det ofte situasjoner som berører flere fag områder. For hvert av områdene har man skrevet mål for hvordan man kan jobbe i barnehagen. Prosessmål er målene som fokuserer på barnas utvikling og læring, arbeidsmåten og innlærings område er det viktige og det som barna skal erfare.(Kunnskapsdepartementet, 2006) Jeg valgte å sammenfatte de sju fagområdene siden de er viktige for barnhagens daglige drift. Og de sju fagområdene er:

Kommunikasjon. Språk og tekst:

Kommunikasjon er at samspill hvor barna veksler mellom å være den som avsender ett budskap og være den som tar imot og tolker det. Det er viktig at barna lærer seg å høre på hverandre og kan de kan gi respons på det de hører. Denne vekslingen mellom å kunne lytte og samtidig kunne snakke er veldig viktig. Gjennom samtale med andre utvikler barna blant annet ett større ordforråd Samtalen er viktig for utviklingen at ett rikt språk. Det er også viktig at barna lærer seg å bruke kommunikasjon og sine ord til å løse konflikter isteden for å ta til fysiske løsninger, det at man med ord kan uttrykke sine følelser er veldig viktig. Barna skal inspireres til og både skrive og lese tekster, også her er det viktig at de lærer seg å være både mottaker og sender (Kunnskapsdepartementet, 2006)

For at man skal nå disse målene på personalet være bevisst på at de er rollemodeller og prøve å skape ett trygt og sikkert miljø for barna å være i. Ett miljø som fremmer glede ved høytlesning, fortellinger og lignende. Dette betyr at de støtter barna etter deres individuelle behov og innser også behovet for morsmål.(Kunnskapsdepartementet, 2006)

Kropp, bevegelse og helse

En naturlig uttrykks måte for barna er gjennom aktivitet og bevegelse hvor de bruker kroppen til å uttrykke seg. Kontakten med andre er ofte startet gjennom kroppslige signaler og aktiviteter. Dette er viktig for utviklingen av sosial kompetanse. Det er viktig at barnehagen bidrar til at barna får en positiv oppfatning av seg selv, dette kan gjøres blant annet gjennom varierte og allsidige bevegelse. Kroppsbeherskelse er viktig for at barna skal kjenne de har kontroll over sitt eget bevegelsesmønster, både grov og finmotorikk må trenes og videre utvikles. Dette kan trenes både inne og ute og kan lede til at barna får gode erfaringer fra ute og friluftsliv. At barna lærer seg til å være ute er også en bra måte og introdusere dem for å ta vare på miljøet og naturen rundt seg. Tilslutt er det viktig at de lærer seg forståelse for egen kropp og at alle er forskjellige.

Personalet sin oppgave blir da å planlegge aktiviteten i barnehagen slik at det blir en naturlig veksling mellom aktiviteter, hvile og måltider. Dette er en del av det å tilføre barna gode vaner. Hele barnehagens areal skal brukes i alle årstider, og det fysiske miljøet skal gjenspeile bruk av ulike kulturer i aktivitetene. Leken skal være utfordrende for barna og det er viktig at den skjer under trygge forhold. Personalet skal se til å tilby barna lek men det er også viktig å ta vare på deres eget initiativ. En annen oppgave er å bryte med de rådende tradisjonelle kjønnsmonstrene som finnes i samfunnet og oppmuntre til deltagelse i alle aktivitetsformer.

Som en praktisk ferdighet skal personalet kunne første hjelp for å ivareta barnas sikkerhet (Kunnskapsdepartementet, 2006)

Kunst, kultur og kreativitet

Det at man skaper noe sammen kan gi en følelse av samhørighet, en felles opplevelse kan også lede til dette. Sine egne opplevelse ligger til grunn for at barna skaper sin egen kultur.

Fagområder inneholder uttrykksformer som billedkunst og kunsthåndverk, musikk, dans, drama, språk, litteratur, film, arkitektur og design.

Den norske barnehagen skal bidra til at barna lærer flere måter å uttrykke seg på samt å lytte til og iakttatte hverandre. Det at barna lærer å uttrykke seg er med på å styrke deres personlige uttrykk og forme en egen kulturell identitet. For å skape ett personlig uttrykk skal man jobbe mot at barna bruke sin fantasi, kreativitet og skaper glede i forskjellige skapende aktiviteter. Personalet skal jobbe mot at barna kan uttrykke seg estetisk på ulike måter.

Personalets oppgave er å skape rom for kreativitet, og i forhold til barna ha en bevisst holdning til kunst, kultur og deres lek. Det fysiske miljøet rundt barna er viktig og de skal ha tilgang til bøker, instrumenter og annet verktøy for skapende virksomhet. Dette og personalet skal motivere barna til å uttrykke seg. Det er ikke bare miljøet i barnehagen som er viktig men også nær miljøet og naturen, her skal barna stimuleres til å se estetiske fenomener og arkitektur og lignende. Dette er en del av å oppleve lokale og internasjonale kunst. Det er viktig at barna blir kjent med kulturen i nær miljøet (Kunnskapsdepartementet, 2006)

Natur, miljø og teknikk

”Naturen gir rom for et mangfold av opplevelser og aktiviteter til alle årstider og i all slags vær”(Kunnskapsdepartementet 2006:38) Meningen med dette fagområder er at barna får kjennskap til og blir kjent med ulike planter og dyr, landskap, årstider og vær. I tillegg er det viktig at barna vet vad man mener med bærekraftig utvikling og har kjennskap til hva det begrepet innebærer. Begrep som

kjærlighet og forståelse for samspillet i naturen og kjærlighet mellom mennesker og naturen er viktig.

Barnehagen skal bidra til at barna opplever naturen og dens mangfold samt kjenner en glede ved dette. Det er viktig at barna har kunnskap om ulike dyr så vel som mennesker og hvordan vi er avhengige av hverandre. Barna skal også ha muligheten til eksperimentere, systematisere, beskrive, samtale og observere. Barnehagen skal sørge for at barna får erfaring av teknikk både i sin lek og hverdag

Personalets oppgave er å se individets forutsetninger. Samtidig er det viktig at man bruker deres nysgjerrighet, spørsmål, interesser. Samt å stimulere dem til å se og fundere over fenomener i naturen. Det betyr at man bruker nær miljøet til å se dyr, fisker, fugler, insekter og planter. I tillegg skal barna ha innsikt i produksjon av matvarer, dette kan ofte kobles til nær miljøet. Naturen skal også gi barna kunnskap om livets kretsløp som innebærer; fødsel, vekst, alderdom og død (Kunnskapsdepartementet, 2006)

Etikk, religion og filosofi

Etikk, religion og filosofi er med på å påvirke hvordan vi oppfatter og behandler andre mennesker, det preger dessuten våre verdier og holdninger. Grunnleggende for etiske normer er religion og livssyn. ”Norge er i dag et multireligiøst og flerkulturelt samfunn. Barnehagen skal reflektere og respektere det mangfoldet som er representert i barnegruppen, samtidig som den skal ta med seg verdier og tradisjoner i den kristne kulturarven” (Kunnskapsdepartementet 2006:39). Barnehagen skal ivareta barnas bakgrunn og deres hjemme miljø. Det er viktig at barna gis ro til funderinger, tenking, samtale og at de kjenner at disse spørsmål er relevante og viktige. Barna skal kunne samfunnets grunnleggende normer og verdier, samtidig som de skal vise respekt, interesse og toleranse for hverandre. Barna skal ha innsikt i kristne grunnverdier, høytider og tradisjoner. Men det er også viktig at barna har kjennskap til de tradisjoner som er representert i barn gruppen.

Personalet må være bevisst på sitt eget arbeide og verdigrunner som de jobber etter og formidler. Respektere barnas spørsmål og tar disse på alvor samt skape rom for kommunikasjon og barnas undringer. Dette gjelder også toleranse for andre kulturer og forskjellige måter å leve på. (Kunnskapsdepartementet, 2006)

Nær miljø og samfunn

Barnas medvirkning i barnehagen kan være deres første opplevelse til deltagelse et demokratisk samfunn. Barnas skal erfare at de møtes med tillit og nysgjerrighet også utenfor hjemmet. De skal ha kunnskap om å føle tilknytning til lokal samfunnet rundt seg og selv medvirke til at dette blir oppdaget og utforsket. Det at barna har forskjellige bakgrunner vil lede til kunnskap om ulike samfunn. Under dette fagområdet faller også medienes betydning.

Barnehagen skal bidra til at barna utvikler tillit til egen deltagelse og påvirkning av fellesskapet. I dette inngår alle mennesker uansett alder, kjønn og forutsetninger. Her tas det like mye hensyn til gutter og jenter. Og man har forståelse for andre i samfunnet, for hvordan de lever og deres tradisjoner. Barna skal også kjenne til at samene er Norges urbefolkning og deres tradisjon og kultur.

Det er viktig at personalet selv følger de demokratiske prinsipper i sitt arbeid mot disse målene, og at de i alle barn følelsen av å være verdifulle. Barna må selv få erfare at deres handlinger har konsekvenser for dem selv og andre. Det er viktig at barna har kunnskaper om dokumenter og bestemmelser som er rettet mot den slik som barnekonvensjonen. Barnehagen skal jobbe mot like

stilling mellom gutter og jenter og motvirke mobbing og rasisme. Og sint med ikke minst skal barna lære seg å bruke alle mediens muligheter. (Kunnskapsdepartementet, 2006)

Antall, rom og form

Barna er i hele sin oppvekst på leting etter sammenhenger, blant annet gjennom og utforske rom og form og deres interesse for tall og telling. "Gjennom lek, eksperimentering og hverdagsaktiviteter utvikler barna sin matematiske kompetanse" (s.42) Det er viktig at personalet bruker barnas egen interesse og nysgjerrighet til stimuleres deres matematiske behov. Barnehagen skal bidra til at barna opplever glede ved egen utforskning av emnet, og oppmuntre til lek med tall, former og mønster. Det er også viktig at barnehagen bidrar til at barna utvikler et matte språk med matematiske termer og uttrykk. Det er viktig at personalet bidrar til at barna sorterer og sammenligner og selv erfarer.

Personalet sin oppgave i arbeidet mot disse målene er å være oppmerksomme og lytte til barna i både lek, samtaler og hverdagsaktiviteter. I slike samtaler er det viktig at personalet også er bevisst på sitt eget språk. For å gjøre dette er det viktig at de tar utgangspunkt i barnas egne interesser og uttrykksformer. Igjen er det viktig at barna lærer å bruke språket som ett redskap, og at de har tilgang til materiale som spill, byggeklosser leker og annet formningsmateriale. Tilslutt er det personalet sin oppgave å stimulere barna til å undre rundt fenomener som avstand, vekt, volum og tid. (Kunnskapsdepartementet, 2006)

7.12 Planlegging og oppdrag

Barnehagen er en pedagogisk virksomhet som skal planlegges, dokumenteres og vurderes. Det er opp til hver enkelt barnehage å velge metoder for hvordan det pedagogiske arbeidet skal se ut, en viktig faktor er at det er rom for barnas egen innspill og medvirkning. I likhet med i Norge jobber man på den svenske førskole for å oppnå de målene som er satt for den pedagogiske virksomheten. Forskjellen er som sagt at man i den norske rammeplanen har mer spesifiserte mål for hvordan personalet skal oppnå målene.

Feller for de to virksomhetene er at omsorg for det enkelte barnets velbefinnende, trygghet, utvikling og læring skal prege hele virksomheten og bygge en helhet. Når man planlegger der det disse faktorene som står i sentrum uansett hvilket land man kommer fra. Likedan ser læreplanene like ut med fokus på individet i gruppen. I og med at det er viktig at man tar hensyn det enkelte individet kan ikke førskolen utformes på samme måte over alt og det er derfor også viktig å være klar over at ressursene ikke kan fordeles likt. Hva som skjer i barnehagen er helt avhengige av individene i barnegruppen men også personalet sine egenskaper, det er samspillet mellom disse som er en bro grunn for læring; "Lärande måste därför analyseras som samspelsprocesser som alltid är kontextuella, eller "siturade" som många i dag väljer att säga"(Vaage, Dysthe, 2004:16)

Når det gjelder planleggingen i barnehagen må den bygges på barnehagens overordnede mål som er gitt i barnehageloven og utdypet i rammeplanen, i tillegg til en kunnskap om barns utvikling. Viktig er også observasjon, dokumentasjon, refleksjon, systematisk vurdering om samtaler med både barn og foreldre.

Alle barnehager har også i oppgave å utarbeide en årsplan, denne årsplanen fastlegger hvordan hver enkelt barnehage skal jobbe for å nå målene i rammeplanen. I årsplanen setter man også fast rammer for hvordan og på hvilken måte barnehagens arbeid skal utvurderes. Her blir det også lagt vekt på

nær miljøet. I Sverige lager man i likhet med dette en lokal arbeidsplan som også er individuell for hver virksomhet.

7.13 Styredokumentene om leken

I den norske rammeplanen har også leken fått sin plass i virksomheten. Der legger man blant annet vekt på hva leken har for betydning for gruppen. I lek med andre legges grunnen for sosial kompetanse og læring. Leken er og skal være framtrede i barnas hverdag i barnehagen, den har i seg selv en egen verdi og er en viktig siden ved barnekulturen. I tillegg til dette er den en grunnleggende livs og lærings form. Leken kan glatte over kulturelle barrierer og lede til en bedre forståelse av andre på tross av ulike aldre og språk forskjeller. Samværet med andre er noe av det viktigste som barnehagen har å tilby, og gjør virksomheten til en viktig plass for utvikling av vennskap og sosial kompetanse. Dette skjer først og fremst gjennom leken. Sosial kompetanse handler om å kunne relatere til de andre på en positiv måte, dette kan man se gjennom barnas måte å forholde seg til hverandre og deres evne til å opprettholde vennskap med andre barn i sitt miljø. Dette er noe som er under stadig utvikling hos barna. (Kunnskapsdepartementet 2006)

I barnehagens innhold er også leken et viktig element. Når det gjelder barnehagens innhold skal det bygge på ett helhetlig lærings syn, hvor omsorg, lek og læring er sentrale deler. Viktig er det at rammeplanen videre påpeker hvor viktig leken både i omsorg og innlærings situasjoner. I læreplanen i Sverige påpeker man vekten av leken for barnas utvikling og innlæring. En bevisst bruk av leken for å fremme hvert barns utvikling og lærende skal prege virksomheten i førskolen. I lekens og det lystfylte lærendes ulike former stimuleres fantasi, innlevelser, kommunikasjon og evnen til en symbolsk tankegang samt evnen til å samarbeide og løse problemer sammen (Läraryrket, 2004:27)

Leken er også ett viktig element når det gjelder utviklingen av barna språk er nemlig den grunnleggende alder for utvikling av språket. Pedagogen har ett ansvar for å møte barna med en forståelse og bekreftelse av deres uttrykk samt å sette ord på deres inntrykk og opplevelser. Dette er avgjørende for utviklingen av barnets talespråk. Her kommer også leken inn som en viktig faktor fordi barna under leken ofte bruker variert om komplisert tale med hverandre. (Kunnskapsdepartementet, 2006)

7.14 Samarbeid med andre virksomheter. Hva skjer etter førskole og barnehage?

I Førskolens læreplan står det at førskolen skal streve etter at førskolen har ett tillitsfullt samarbeide med både førskoleklasse, skole og fritidshjem. Dette skal støtte barns utvikling og lære prosess med tanke på ett langsiktig perspektiv. (Läraryrket, 2004:33) Dette samarbeidet skal utgå fra de nasjonale og lokale retningslinjer som gjelder for begge virksomhetene. Det er opp til førskolen når førskolealderen nærmer seg slutten, å finne en måte å avslutte førskole perioden på som forbereder barna på det som skal komme samt a de kjenner de får en avslutning på førskolen. Når overgangen til ny virksomhet kommer skal man tilby spesiell støtte til de barna som behøver dette. Det står i læreplanen at arbeidslaget skal utbytte kunnskaper og erfaringer med førskoleklasse, skole og fritidshjem samtidig som de skal oppmerksomme hvert barn sitt behov av støtte og stimulans (Läraryrket 2004:33).

Også i den norske barnehagen er det deres oppgave å samarbeide med skolen; ” Barnehagen skal, i samarbeid med skolen, legge til rette for barns overgang fra barnehage til første klasse og eventuelle skolefritidsordninger”(Kunnskapsdepartementet 2006:53). Deretter legger man til at dette skal skje i samarbeid med barnets hjem. Planer for hvordan denne overgangen skal skje skal være skrevet ned i barnehagens årsplan. Dette er fordi det er veldig individuelt og kommer an på hvordan denne overgangen bør se ut.

8. Leken i virksomhetene

”Leken er det kommende livs hjerteblad” sa Friedrich Fröbel for 170 år siden (Tømmerbakke, Universitetsforlaget AS, 1987:15), og barnehagen har alltid forsvart barnas rett til å leke.

Barnas lek har alltid hatt en stor del av barnas hverdag i virksomhetene, men den har ikke alltid fått den respekt den fortjener av personalet i barnehagen/førskolen. Ett vanlig spørsmål kan være; ”Bør ikke barna lære noe og ikke bare leke hele dagen? (Tømmerbakke, Universitetsforlaget AS, 1987:15) Slike spørsmål kommer fra en uvitenskap om at gjennom hele førskolealderen (0-5 år) har leken en sentral rolle for både barnas læring og utvikling. Viktige begrep i barnas lek er fantasi og spontanitet i tillegg til bearbeiding av sine inntrykk og opplevelser. Her kan også barnas erfaring nevnes fordi det spiller en stor rolle for hvordan barna har erfaring med leken tidligere. Med dette mener jeg blant annet barn som tidligere har vært hjemme og ikke har så mye erfaring av lek med andre.

”Lekens kjennetegn er at den er en frivillig aktivitet som barnet selv velger å delta i, leken er på likvis, den ligger utenfor det vi oppfatter som den virkelige verden. Leken er lysbetont for barnet, den kan samtidig gi orden, spenning og være en forberedelse til den voksne alder”(Barne- og familiedepartementet, 1995:51)

Den organiserte leken, var tidlig en del av hverdagen. Ved en organisert lek er alle barna sammen og leken er til dels styrt av personal. Men også her er et viktig for barna at de kjenner den er frivillig og de kan selv velge hvor og når de vil delta i leken. Barna skal kjenne de er motiverte til å delta og der ligger en viktig oppgave for personalet, man skal motivere barna til å være med og ikke ”tvinge” dem. Disse lekene kan være: sang leker, ring leker, finger leker og lignende Disse lekene har hatt varierende plass i virksomhetene gjennom årene, men i de siste årene har vi sett at de har fått større rolle (Tømmerbakke, Universitets forlaget AS, 1987). Den organiserte leken finner vi ofte på ”samlings stunder” som er en del av barnehage tradisjonen. Også i Sverige er det tradisjon at man samles en gang på dagen hvor personalet har en eller flere styrte pedagogiske aktiviteter.

En annen veldig viktig side ved leken at den er indremotivert. Med det mener jeg at barnet ser på leken som noe lyst betont og at den dessuten er en belønning i seg selv. Med indremotivert mener jeg at lysten til å leke kommer innefra og ikke er styrt av personalet eller andre ytre krefter som finnes i førskole eller barnehage. Ved at de selv får bestemme kjenner barnet at de har kontroll over det som hender og de blir mer bevisst på sin rolle i leken og dermed tar de ansvaret for denne rollen. Dette forbereder dem til å ta ansvar for sine egne handlinger siden disse er egenvalgte. Dette er en bra forberedelse til en lang lærings prosess i skoleverden og samfunnet hvor vi ønsker at barna skal kunne ta bevisste valg og stå for sine egne handlinger. Være bevisst sin egen rolle, men en forutsetning for at barna skal ta dette ansvaret i en så tidlig alder er at det er indre motivert.

Barn må støttes til å ta hensyn til hverandre og dessuten kunne sette seg inn i andre individers situasjon, gjennom leken får barna erfare hvordan det er å ta forskjellige roller. En av oppgavene til pedagogen er å forberede barna for samfunnet å skape samfunnsborgere. I ett samfunn som blir alt mer mang kulturelt er det ekstra viktig å legge fokus på å kunne se andres perspektiv. Ulike bakgrunner og kulturer hos barna gjør denne egenskapen ekstra viktig. Og igjen er leken et sted hvor barna kan erfare forskjeller når det gjelder erfaringer og kunnskap, det at barna er oppvokst i ulike kulturer gjenspeiler seg i deres lek og dette er en utmerket arena for å spille ut dette.

9. Diskusjon og sammenfatning

Så hva kom jeg fram til under min dokument analyse. Er det med styredokumentene som med sangen ” Jo mere vi er sammen”? Er ordene forskjellige men innholdet det samme? Historisk sett bygger de to virksomhetene på de samme ideer. Friedrich Fröbel var en stor foregangsfigur i begge landene. Og den sosiokulturelle teorien har vært sentral i bakgrunnen for begge styredokumentene. Undersøkningen har vært utrolig interessant og jeg håper jeg har kunne formidle det til deg leseren. Det handler om hva vi kan lære av hverandre, hvordan ser læreplanen ut og hva kan vi lære av

Tolkning er en naturlig del av en analyse. Bergström og Borèus omtaler tolkning på denne måten; tolkning inngår i all tekstanalyse, uansett hvilken analysemodell man bruker så må teksten tolkes(s.24) Jeg anser at min tolkning ligger på to nivåer; dels i de punktene jeg har valgt å legge vekt på i dokumentene og dels det jeg leser ut av det som kom fra i min vektlegging. Spesielt den norske rammeplanen er som nevnt på 56 sider, og hva jeg velger å ta med fra den, er en tolkning av hva jeg anser som viktig. I tillegg til hva jeg syns er viktig, bevisst eller ubevisst, hadde jeg en bakgrunn både i min egen historie studie og med mitt teoretiske bakgrunn.

9.1 Virksomhetenes oppdrag

Barnehagen skal være ett sted for pedagogisk virksomhet og det samme skal førskolen. Nyere forskning har vist at pedagogikken i begge virksomheten blant annet skal bygge på individet sine ferdigheter. Etter å ha gransket styredokumentene har jeg funnet mange likheter og ulikheter. Hvor store konsekvenser disse forskjellene har kommer an på den som tolker.

For å begynne med av personalene sin oppgave, finner vi der forskjeller i hvordan målene som er oppgitt skal nås. I begge dokument er det oppgitt mål som man skal jobbe mot. Forskjellen er at man I Norge ikke har like stor frihet i forhold til hvordan man skal nå disse målene. I den norske rammeplanen er det oppgitt hvordan personalet må jobbe for å nå målene som er satt fast: ” For å arbeide i retning av disse målene må personalet...” (Kunnskapsdepartementet, 2006:42) I Sverige står man derimot fritt i forhold til hvordan en ønsker å nå målene. Hva medfører så dette for virksomhetene? Den raskeste tolkning av dette faktum er at man i Norge ikke har like stor frihet til å styre sin egen virksomhet. Samtidig er det ved flere anledninger påpekt i rammeplanen at virksomheten skal anpasses til individet og barnegruppen. Under rubrikken ”barnehagens innhold” blir det vektlagt at virksomheten først og fremst skal være allsidig og variert for å dekke over behovet til det enkelte individ. Innholdet skal utformes slik at individet tilegner seg opplevelser og erfaringer som støtter barnets utvikling av kunnskaper, ferdigheter og holdninger. (Kunnskapsdepartementet 2006).

Det at dokumentene er styrte behøver, ikke å ha negativ innvirkning på individet sitt behov. Men jeg ser en større fare for de negative konsekvensene i en styrt barnehage eller førskole. Med negative konsekvenser mener jeg at, pedagogen har mindre mulighet til å ta vare på individets behov siden rammeplanen uten hensyn til det har angitt hvordan pedagogen skal jobbe. Ut fra ett sosiokulturelt perspektiv mener jeg dessuten det er vanskeligere å følge barnet sin potensielle utviklings sone, om det pedagogiske arbeidet er bestemt gjennom styredokumentet. Å utfordre barnas utvikling og tilgodese hver enkeltes behov er letter desto mer frihet man har. Samtidig er det viktig i begge styredokumentene at man tar vare på barnas erfaringer og forutsetninger. Det er en grads forskjell på når dokumentene blir for styrte men etter min tolkning blir sluttsatsen at den svenske læreplanen er mer i tråd med individ basert tankegang som man etterstrever ifølge rammeplanen.

Når jeg er inne på emnet med styring av personalet sin oppgave vil jeg allerede nå nevne mine egne tilkort kommende. Jeg beklager at jeg ikke fikk gjort noen intervjuer, men at jeg gjennomførte en ren dokument analyse. Jeg skulle gjerne ha intervjuet pedagoger i de respektive land og spurt dem hva de kjente og hvor stor frihet de følte de hadde i forhold til hvordan de skulle nå målene i deres førskole barnehage. Dette hadde blitt en helt annen og omfattende undersøkelse men det hadde vært en bra måte å jobbe videre på med temaet som samtidig hadde gitt rom for en dypere forståelse. At jeg ikke kunne foreta disse intervjuene selv kommer av at jeg da syns oppgave hadde blitt for omfattende og det hadde tatt fokus vekk fra min dokument analyse med tanke på at jeg da ikke hadde kunnet gå på dybden i dokumentene.

Noe virksomhetene både i Norge og Sverige har til felles er den vekten de legger på grunnleggende verdier i samfunnet. I begge virksomhetene får verdigrunden stor plass, og en viktig oppgave for dem er å bygge på de grunnleggende verdier som samfunnslivet hviler på. Verdigrunden i Sverige uttrykker blant annet en etisk holdningsmåte til omverden; ”Omsorg om och hänsyn till andra människor, liksom rättvisa och jämställdhet samt egna och andras rättigheter skall lyftas skall lyftas fram och synliggöras i verksamheten”(Läraryrket, 2004:25)

Barn har rett til å uttrykke seg og få innvirkning på alle arenaer i barnehagen og førskolen, det er viktig at barna erfarer at deres stemme skal tillegges vekt. ”Barn har rett til å uttrykke seg og få innflytelse på alle sider ved sitt liv i barnehagen”(Kunnskapsdepartementet 2006:12) Rammeplanen fortsetter deretter med å fastslå at hvor omfattende denne påvirkningen er kommer an på barnas alder og funksjonsnivå. I den svenske læreplanen har man ikke begrenset det på denne måte og skrevet at alle barn har rett til å uttrykke seg og bli hørt. Ved at man legger til de få ordene syns jeg man i den norske barnehage begrenser barnas rett til påvirkning mer. Nå åpner det opp for tolkning og det er bedre å kreve at alle blir hørt i like stor grad. I følge den nyere forskningen er individet ett kompetent individ uansett alder og dette tilsier at alle barna har rett til å bli hørt uansett alder. Mens den norske rammeplanen ser dette i forhold til alder. Dette går imot forskning som jeg har henvist til tidligere. Jeg mener den norske rammeplanen ikke er helt oppdatert med dette synet på barnet, noe som er skremmende siden den er ny. Ved å analysere rammeplanen ut fra ett forsknings synspunkt har den ikke fulgt med på utviklingen, noe som er i strid med det sosiokulturelle perspektivet og synet på barnet og dets kompetanse. Her mener man at barn skal sees som individer med erfaringer og egne forutsetninger.

En stor forskjell jeg fant i virksomhetene er hvem som bærer det pedagogiske ansvaret. I Norge skal barnehagen ha en pedagogisk ledelse det er barnehagestyreren og den pedagogiske lederen som har ansvaret for planlegging, utførelse, utvurdering og utvikling av de pedagogiske aktivitetene og innholdet. De har også ansvaret for resten av personalet i barnehagen slik at det utvikles en felles forståelse for det man jobber med, altså barnehagens mål og syfte. Styrerens oppgave er dessuten å se til at personalet bruker sin kompetanse og kapasitet på beste mulig måte, med flere pedagoger på samme virksomhet finnes kvaliteter hos den enkelte person som bør ivaretas på beste mulige måte. I Sverige jobber man sammen i førskolen som ett team, og det pedagogiske personalet deler mer på oppgavene. Målene i førskolens læreplan er formet etter hva hele virksomheten skal jobbe mot, men også hva ”arbeidslaget skall”(Läraryrket, 2004:31) Dette betyr at man i Sverige deler på det pedagogiske ansvaret mens man i Norge er ensom som pedagogisk leder og styrer. Disse samarbeider selvfølgelig men etter egen erfaring er den pedagogiske leder virksom i barnehagen mens styreren har mer administrative oppgaver som gjelder hele barnehagen, (ofte flere avdelinger med en pedagogisk leder på hver). Derfor anser jeg a man i Sverige har mer støtte i de rundt seg hvor man tar avgjørelser i samspill med hverandre. I Norge blir det mer til at den pedagogiske leder delegerer ut oppgaver i barnehagen.

”Du skal gjøre som jeg gjør, og ikke som jeg sier” er vel ett av mange feilaktige uttrykk vi som voksne bruker i våres omgang med barna. Etter min erfaring gjør nemlig barn som vi voksne gjør, de hermer gjerne det vi gjør, og ikke i hele tatt det vi sier de skal gjøre. I læreplanene står det skrevet at det er personalet sin oppgave å veilede og være gode rollemodeller for barna.

9.2 Dokumentenes innhold

I innledningen til min oppgave skrev jeg at side antallet i de to styredokumentene jeg valgte å undersøke er veldig forskjellig. Den norske rammeplanen er på 56 sider mens Lpfö-98, bare, har 9 sider. Jeg kan etter jeg nå er ferdig med å skrive min tekst se at den norske rammeplanen fikk mer plass, men det var på min side ikke bevisst og jeg tror det til stor del avhenger at det var flere ord å tolke i rammeplanen. De sju fagområdene er unike for den norske barnehagen og er noe jeg syns manglet i den svenske læreplanen. Min konklusjon i forhold til dette er at jeg syns det er merkelig at den svenske førskolen er grunnet i skoleloven, og dessuten har ett nøye samarbeid med skolen. Det er tenkt at førskolen er ett forberedende stadium til skolen og når læreplanen ikke stadfester tydelige mål i forhold til fagene som kommer i skolen syns jeg det blitt betenkelig. Den norske barnehagen på den andre siden bygger på en egen barnehagelov og jeg mener at de ikke nevner samarbeidet med skole i like stor utstrekning som i den svenske. Her på den andre siden er de sju fagområdene som kommer i skolen nøye beskrevet og hvordan man kan jobbe for at barna skal være forberedt for det som kommer i skolen. Den svenske læreplanen er lett lest med bare sine 9 sider men jeg syns det var områder som jeg saknet, som blant annet de sju fagområdene.

En stor forskjell på den to dokument er de sju fagområdene i den norske rammeplanen som er grundig tatt for seg. De er behandlet veldig nøye mens man i det svenske styredokumentet ikke finner mål på denne måten. Det finnes i Lpfö-98 mål som er rette til ulike emner med dem er ikke spesifiserte. De er ikke satt under kategorier som i den norske. Jeg finner dette veldig interessant siden det er skoleloven som ligger til grunn for læreplanen og den skal være rettet til ett tett samarbeid med skolen, mens det på den andre siden er en barnehagelov som ligger til grunn for den norske virksomheten. Om dette hjelper pedagogene i praksis fordi det er lettere å jobbe etter fastsatte mål har jeg dessverre ikke fått noe svar på under min undersøkning. Men jeg anser at dette hadde vært en bra måte å jobbe videre med emnet på, og anser at det er veldig synd at jeg ikke fikk muligheten til det.

For at man skal kunne vokse innenfor den egne virksomheten er det viktig at man tar del av ny forskning (Jancke & Wiklund 2002). I Lpfö-98 står det at dokumentet er bygget på tradisjon og nyere forskning. Som jeg har skrevet tidligere har denne nyere forskningen ført til at man i samfunnet har forandret sitt syn barn syn. For det første ser man barnet allerede fra tidlig alder som ett kompetent individ om kan medvirke og påvirke sine omgivelser. Dette tror jeg har ledet til at man nå i mye større grad vektlegger barnet sin mulighet til å påvirke virksomheten og at den skal være demokratisk. Begge styredokumentene legger nemlig stor vekt på at barnehage og førskole skal være en demokratisk virksomhet hvor barna skal læres til å ta egne og bevisste handlinger. I og med at hvert barn har en mulighet til å påvirke legger dette mer vekt over på hvert enkelt individ. Videre medfører den nye forskningen at barnet allerede som veldig liten har kapasitet til å inngå i ett sosialt samspill i førskole og barnehage. Denne forandringen ledet i Norge til at man ikke bare så småbarns avdelinger som en omsorgsplass men en plass for sosialt samspill og læring. Dette kan forklares med at barna har en kommunikasjon og en dialog med sine omgivelser, og for at man skal inngå i ett samspill kreves det til viss del noen slags form for interaksjon. Som resonnement har det nye barn synet ledet til at barnet inngått i ett sosiokulturelt perspektiv.

I læreplanen står det at barnet skal utvikles ut fra sine egne muligheter, og forskning har vist at man går bort fra tidligere oppfatninger hvor man gikk ut fra en utviklingsmodell. Der hadde man mål som barnet skulle oppnå ved ett visst punkt og man forvente at barna skulle oppnå visse krav uansett barnets forutsetning. I dag har vi i stede mål vi skal streve mot i førskolen og hvordan man når disse målene er opp til pedagogen. Dette gir rom for pedagogen til å finne Vygotskij sin ”potensielle utviklings sone” hos barnet og i tillegg kunne dra nytte av barnets erfaring. I begge styredokumentene understreker man hvor viktig det er å ta del av barnets erfaring for å kunne bruke den i deres egen innlærings prosess. I Lpfö-98 står det under kapittelet saklighet og allsidighet; ”Hänsyn skall tas till barnens olika förutsättningar och behov.”(Läraryrket, 2004:26) Videre står det; ”Förskolan skall ta hänsyn till att barn lever i olika livsmiljöer och att barn med de egna erfarenheterna som grund söker forstå och skapa sammanhang och mening.”(Läraryrket 2004:26) I den norske rammeplanen tar man utgangspunkt i ett helhetssyn på barnet; ” Dette betyr at barns utvikling ses som en dynamisk og tett sammenvevd samspill mellom deres fysiske og mentale forutsetninger og miljøet de vokser opp i” videre står det; ” Barnehagen skal støtte barns utvikling ut fra deres egne forutsetninger og gi det enkelte barnet og barnegruppe utfordringer”(Kunnskapsdepartementet 2006:12–15) at men i den nyere forskningen utgår fra barnet og dets erfaringer, forutsetninger og muligheter er helt i tråd med både den sosiokulturelle teorien og Fröbel sin pedagogikk. Barna sees som uavhengige kompetente individer. Dette gjenspeiler seg i begge styredokumentene.

9.3 Avslutning

Interpersonelle aspekter er ett begrep innenfor tekst analysen som jeg finner det relevant å ta opp. Med det mener man hvem retter seg teksten til? Altså, hvem er det som er mottageren?(Bergström & Borèus 2005). Hvem teksten er skrevet til er relevant for hvordan den er utformet. Hvilke begrep og setninger som brukes har stor innvirkning på hvordan leseren oppfatter teksten. Når det gjelder styredokumentene er det først og fremst personal og foreldre den retter seg til. ”Målet med rammeplanen er å gi styrer, pedagogiske ledere og det øvrige personalet en forpliktende ramme for planlegging, gjennomføring og vurdering av barnehagens virksomhet. Rammeplanen gir også informasjon til foreldre, eier og tilsynsmyndighet.” (Statens utdanningsdepartement, 2006:4) Men siden det er offentlige dokumenter begge to retter de seg også til allmennheten.

Når jeg går tilbake til min problemstilling finner jeg spørsmålene som jeg ønsket å besvare; Hvorfor er leken så viktig? Og selv om jeg skulle ha bearbeidet leken mye bedre finner jeg svar på mine spørsmål blant annet her. Ann Granberg sammenligner i sin bok barnas lek med en forskers eksperimentering; ” Forskare och vetenskapsmän experimenterar. De kan göra ovanliga kopplingar, se nya möjligheter och pröva nya vägar genom att inte låta sig styras av konventionellt tänkande. Barns lek kan jämföras med forskares experimenterande”(Granberg, 1998:15) Jeg holder med Granberg i hennes tanker. Leken er en utrolig viktig arena for at barna skal få utvikle sin fantasi og det de erfarer i leken tar de med seg som erfaring som de kan bygge videre på. Granberg fortsetter på sine tanker og beskriver det på sin måte; ”I leken bearbeitar, utforskar, prövar och testar barn verkligheten och får då erfarenheter och kunskaper om dess beskaffenhet. De lär genom leken” (s.14) Barn lærer seg gjennom leken, det må vel være det viktigste man kan bruke leken til i sin egen virksomhet. Både i Norge og Sverige anser man at barnehage og førskole er den første stoppen til ett liv med utdanning og studier. Resten av spørsmålene i min problemstilling syns jeg er nøye besvart gjennom min litteraturgjennomgang. Dessuten finner man mange elementer fra det sosiokulturelle perspektivet i leken. I lek med andre er kommunikasjon en viktig faktor, og blant annet gjennom denne kommunikasjonen kan barna nå mange av målene i styredokumentene. Jeg anser at styredokumentene kommuniserer med menneskelighet og forståelse for andre og deres kulturer som

veldig viktige. Og videre mener jeg at den beste måten å tilegne seg denne forståelsen på er i interaksjon med andre, da for eksempel gjennomleken.

Ett punkt jeg ønsker å ta opp til diskusjonen på slutten, er at den norske barnehagen gjennom rammeplanen og barnehageloven er bundet til å fremme de kristne grunnverdier. Har jeg har valgt å avslutte med dette er fordi det i ett flerkulturelt samfunn kan virke skremmende. Jeg vet det hadde den effekten på meg. Ikke fordi det har noe med min religion og gjøre men fordi jeg er usikker på hva de kristne grunnverdier er. Direkte koplet jeg det sammen med for eksempel kjønnsroller. I den svenske er det ikke sagt at förskolan skal bygge på noe religion men "at" förskolan skall motverka traditionella könsmonster och könsroller"(Läraryrket, 2004:26). Tradisjonelt sett har en kristen tradisjon innebert ganske faste kjønnsroller, mens man i Sverige forsøker å motvirke dette. Så hva er de kristne grunnverdier "Barnehagen skal bygge sin virksomhet på de etiske grunnverdier som er forankret i kristendommen, og som forutsettes ha bred oppslutning i befolkningen i Norge. Med kristne grunnverdier forstås medmenneskelighet eller nestekjærighet, tilgivelse, menneskeverd, likeverd, ansvar for fellesskapet, ærlighet og rettferdighet"(Kunnskapsdepartementet 2006:9) Dette er veldig bra verdier å ha så selv om det skremte meg ved første øye kast er det aldri feil med litt ansvar for hverandre.

10. Referanse liste

- Bergström G. & Borèus K. (2005) *Textens mening och makt. Metodbok i samhällsvetenskaplig text- og diskursanalys*. Lund: Studentlitteratur
- Dahl E Wiklund & Jancke H (2007). *Förskolans läroplan. Analys och tolkning av Lpfö 98*. Solna: Fortbildning AB/ Förskoletidningen
- Dysthe O.(red) (2004) *Dialog, samspel och lärande*. Lund:Studentlitteratur
- Granberg A. (1998) *Förskoleboken*. Stockholm: Bonnier Utbildning
- Hallden G. (2007). (Red.) *Den moderna barndomen och barns vardagsliv*. Stockholm: Carlssons
- Illeris K. (2001): *Lärande i mötet med Piaget, Freud och Marx*. Lund:Studentlitteratur
- Jancke H. & Wiklund E. (2002): *Den nya barnsynen*. Solna: Förskolans Förlag
- Johansson B.& Svedner P.O. (2006). *Examensarbetet i lärarutbildningen. Underökningsmetoder och språklig utformning*.Uppsala: Kunnskapsföretaget i Uppsala AB Läromedel & Utbilning
- Johansson E. (2005). *Möten för lärande. Pedagogisk verksamhet för de yngsta barnen i förskolan*. Kalmar: Myndigheten för skolutveckling
- Kjetil, Live Marianne, Kristine og Hilde(2000) *Førskolelærer rollen fram til i dag*. Oslo: Høgskolen i Oslo Pedagogikk F1B 1KT
- Linell P.(1996) *Approaching Dialogue*. Linköping: Linköping universitet
- LOV 2005-06-17 nr.64 (2005). Lov om barnehager(barnehageloven). Kunnsakpsdepartementet
- Markström A-M. (2007). *Att förstå förskolan- vardagslivets institutionella ansikten*. Lund: Studentlitteratur
- Michel S. & Mahon R. (2002). *Childcare policy at the crossroads. Gender and welfare state restructuring*. New York: Routledge
- Myrdal A. (1935). *Stadsbarn: en bok om deras fostran I storbarnkammare*. Stockholm: Kooperativa förbundets bokförlag
- Rammeplan for banehagen(1995) *Rammeplan for barnehagen*. Q-0903 B. Oslo: Barne- og familiedepartementet.
- Rosengren K-E & Arvidsson P.(1992) *Sociologisk metodik*. Falköping: Almqvist & Wiksell Förlag AB

Strand T. (1996). *Ethos og læreplanen. Hvordan forstå og bruke Rammeplan for barnehagen*. Oslo: Ad Notam Gyldendal

Stukåt S. (2005). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur

Tømmerbakke Ruge E., Miljeteig-Olssen P. (1987). *Fra Asyl til Barnehage. Barnehager i Norge i 150 år*. Trøgstad: Universitetsforlaget AS

Styredokument:

Läraryrket (2004). *Lärarens handbok- Läroplan för förskolan, Lpfö-98* Solna: Läraryrket

Kunnskapsdepartementet (2006). *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Oslo: Kunnskapsdepartementet